Mark Stille

Isoroku Yamamoto

CUPRINS

INTRODUCERE 11
Anii timpurii 16
Viaţa de militar 20
Ora destinului 37
Principalii oponenţi militari 112
După încheierea ostilităţilor 122
Modul de gândire 133
O viaţă în cuvinte 140
Bibliografie selectivă 143

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-3

Mark Stille

Isoroku

Yamamoto

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-4

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-5

Mark Stille

Isoroku

Yamamoto

Biografia, tacticile, strategiile şi experienţele de luptă ale celor mai mari comandanţi din al Doilea Război Mondial

ilustraţii de Adam Hook

Isoroku Yamamoto

Mark Stille

Copyright © 2010 Osprey Publishing Ltd

Toate drepturile rezervate

Publicată pentru prima dată în Marea Britanie în 2012 de către Osprey Publishing Ltd

Editura Litera

O.P. 53; C.P. 212, sector 4, Bucureşti, România

tel.: 021 319 63 90; 031 425 16 19; 0752 548 372;

e-mail: comenzi@litera.ro

Ne puteţi vizita pe

Isoroku Yamamoto

Mark Stille

Copyright © 2016, 2020 Grup Media Litera

pentru versiunea în limba română

Această ediţie este publicată prin înţelegere cu Osprey Publishing, un imprint al Bloomsbury Publishing Plc.

Toate drepturile rezervate

Traducere din limba engleză: Roxana Claudia Olteanu

Editor: Vidraşcu şi fiii

Serie coordonată de Ilieş Câmpeanu

Redactori: Cătălin Pena, Ilieş Câmpeanu

Corector: Georgiana Enache

Copertă: Bogdan Mitea
Tehnoredactare şi prepress: Marin Popa
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
STILLE, MARK
Isoroku Yamamoto / Mark Stille; trad.: Roxana Claudia Olteanu; il.: Adam Hook. – Bucureşti: Litera, 2020
ISBN 978-606-33-1018-8
ISBN EPUB 978-606-33-5905-7
I. Olteanu, Roxana Claudia (trad.)II. Hook, Adam (il.)
94(520)”19” Isoroku,Y.
929 Isoroku,Y.

Mark Stille (comandor în retragere din Marina SUA) a obţinut licenţa în istorie la Universitatea din Maryland şi un masterat la Naval War College. A lucrat 30 de ani în serviciile de contrainformaţii, a predat temporar la Naval War College, a activat în statul major general, dar a servit şi pe navele marinei americane. Este analist senior la Washington DC. Este autorul a numeroase cărţi publicate la Editura Osprey, care au ca subiect istoria marinei militare în Pacific.

Adam Hook a studiat grafica şi a început să lucreze ca ilustrator în 1983. Este specializat în reconstrucţii istorice detaliate şi a ilustrat la Osprey cărţi despre azteci, greci, America secolului al XIX-lea. Lucră-rile lui au fost prezentate în expoziţii şi publicaţii din întreaga lume.

Editura Osprey a fost fondată în 1968 pentru a publica Aircam Aviation, prima ei colecţie gândită de Dick Ward, ilustrator de renume în domeniul aviaţiei. De-a lungul anilor, numărul seriilor şi al colecţiilor a crescut considerabil, cărţile Osprey impunând un stil propriu, care combina un text de autoritate, scris de istorici militari, cu ilustraţii sugestive şi fotografii de epocă, alb-negru şi color. Astăzi, Osprey este lider de piaţă în abordarea istoriei militare ilustrate.

Mulţumiri

Autorul le este îndatorat lui Jim Lansdale şi Michael Oren pentru ajutorul acordat la procurarea fotografiilor folosite în această carte. John Lundstrom, Sam Tagaya şi Alan Zimm i-au clarificat multe chestiuni importante.

Legendă simboluri militare

Isoroku Yamamoto

(1884–1943)

Amiralul Isoroku Yamamoto a fost cel mai important co-mandant japonez de marină din al Doilea Război Mondi-al. El a planificat şi executat lovitura îndrăzneaţă asupra Pearl Harbor, care a afectat flota americană din Pacific, declanşând astfel Războiul din Pacific, şi a comandat Flota Combinată japoneză până când a fost ucis de ame-ricani în 1943, după campania din Guadalcanal. În ciuda succesului pe care l-a avut operaţiunea de la Pearl Harbor, felul în care Yamamoto a comandat ulterior Flota Combi-nată a ridicat o mulţime de semne de întrebare. Bătăliile purtate împotriva marinei americane pe Marea Coralilor, la

Midway şi, în cele din urmă, la Guadalcanal au reuşit să îi submineze reputaţia de tactician naval de elită. În acest volum, Mark Stille examinează toate aceste campanii im-portante pentru a analiza stilul şi strategiile de comandă folosite de Yamamoto şi pentru a evalua felul în care aces-tea au influenţat cursul Războiului din Pacific şi şansele Japoniei la victorie.

INTRODUCERE

Isoroku Yamamoto este cel mai cunoscut comandant ja-ponez din al Doilea Război Mondial, iar numele său va fi legat pentru totdeauna de atacul de la Pearl Harbor. A fost cel care a susţinut personal atacul şi a înfruntat toate obstacolele pentru a-l duce la îndeplinire, în ciuda opoziţiei aproape unanime a ofiţerilor din Marina Impe-rială Japoneză. Acest fapt, dar şi un interviu pe care l-a dat în timp de război şi în care americanii socoteau că el ar fi declarat că va dicta termenii de pace de pe treptele Casei Albe l-au făcut să devină cel mai cunoscut şi mai de-testat comandant japonez.

Aşa cum se întâmplă în cazul tuturor comandanţi-lor celebri, realitatea este mereu însoţită şi de legende. În cazul lui Yamamoto, cele două contrastează izbitor. Reputaţia lui Yamamoto este construită pe câţiva piloni majori. Unul dintre cei mai importanţi este presupusa lui opoziţie la un război cu Statele Unite, opoziţie bazată pe predicţiile sale corecte referitoare la rezultatul final pen-tru Japonia. De fapt, el s-a opus doar unui conflict prelun-git cu Statele Unite. Nu există vreun document din care să reiasă că, în 1941, Yamamoto s-ar fi opus intrării Japoniei în război împotriva Marii Britanii şi Olandei. Yamamoto nu era un oponent al războiului, ci doar al unui război pe care Japonia nu ar fi putut să îl câştige. Spre meritul său, el a intuit clar ce s-ar întâmpla dacă Japonia ar intra în război cu Statele Unite. Deşi acest lucru nu era prea greu de observat, date fiind diferenţele enorme dintre forţele militare ale celor două naţiuni, totuşi un număr şocant de mic de ofiţeri superiori japonezi au conştientizat acest lu-cru la vremea respectivă.

Cu toate acestea, avertismentele lui Yamamoto în le-gătură cu războiul împotriva Statelor Unite contrastează surprinzător cu acţiunile lui din 1941, când Japonia făcea planuri de luptă împotriva puterilor occidentale. În aceas-tă perioadă, ignorându-şi propriile sfaturi, el a conceput şi a susţinut cu îndârjire un plan îndrăzneţ de atac direct împotriva Statelor Unite. Acest plan a devenit atacul de la Pearl Harbour, care avea să schimbe cursul celui de-al Doilea Război Mondial. Pearl Harbour nu a făcut decât să asigure înfrângerea Japoniei, pentru că atacul le-a stârnit americanilor setea de răzbunare şi i-a făcut să nu accep-te nimic altceva decât o victorie totală, eliminând ori-ce şansă pentru o pace favorabilă Japoniei. Acţiunile lui Yamamoto sunt cu atât mai surprinzătoare cu cât înainte de război el şi-a petrecut o bună perioadă de timp în Sta-tele Unite, şi din acest motiv s-ar fi putut presupune că începuse să cunoască mentalitatea americanilor.

Un alt pilon pe care se sprijinea reputaţia lui Yamamo-to a fost acela că era un susţinător activ al forţelor ae-riene. Această idee se bizuie pe scurta perioadă pe care şi-a petrecut-o în cadrul aviaţiei – în cariera sa milita-ră de treizeci şi cinci

de ani, Yamamoto a fost doar şase ani şi jumătate la aviaţie sau în cadrul unor misiuni reali-zate cu participarea aviaţiei, înainte de a prelua comanda Flotei Combinate, în 1939 –, dar şi pe faptul că Marina Imperială Japoneză şi-a construit puternica forţă aeria-nă când el se afla la comanda Flotei Combinate. În rea-litate, misiunile pe care le-a avut el cu aviaţia fie au fost de scurtă durată, fie au fost îndeplinite din poziţii mă-runte de administraţie. În afară de posibilele excepţii în cazul campaniei sale de construire a unui aparat de zbor cu rază lungă de acţiune, în anii 1930, şi aproba-rea formării Flotilei 1 Aeriene în aprilie 1941, Yamamoto nu a fost responsabil pentru nici o inovaţie în domeniul aviaţiei. De fapt, planurile făcute de el pentru Pearl Har-bor şi Midway demonstrează că încă nu înţelegea natu-ra instrumentului pe care îl crease în aprilie 1941. Abia după înfrângerea japonezilor de la Midway, Yamamoto a declanşat reorganizarea Flotilei Combinate, prin care aviaţia devenea o piesă centrală. Era o mişcare pe care Marina SUA o făcuse cu luni bune înainte.

Legenda cel mai simplu de demontat este legată de reputaţia lui Yamamoto ca amiral genial şi invincibil.

Portretul oficial al amiralului Isoroku Yamamoto, comandant suprem al Flotei Combinate. Imaginea reflectă ceva din siguranţa sa şi se potriveşte cu statutul său de erou naval, unul dintre cei mai omagiaţi din Japonia.

Roger Pineau prin Lansdale Research Associates

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-14

Isoroku Yamamoto

14

Oricâtă genialitate ar fi avut, ea nu s-a tradus în succe-se pe câmpul de luptă. Victoria răsunătoare de la Pearl Harbor a fost apreciată unanim încă de atunci ca o mare eroare strategică. A fost în egală măsură şi o victorie goa-lă pentru Japonia, în sens strict militar, întrucât nu a contribuit cu nimic la cucerirea sud-estului Asiei. Fluxul iniţial de victorii japoneze din primele luni ale războiu-lui din Pacific i se datorează doar într-o mică măsură lui Yamamoto, victoriile fiind obţinute aproape exclusiv da-torită rezistenţei aliate ineficiente şi limitate, cu forţe ne-pregătite de război, la care s-a adăugat excelenţa tactică a trupelor japoneze care au executat operaţiunile.

Examinarea planurilor lui Yamamoto şi a compor-tamentului său în timpul bătăliei de la Midway ne ofe-ră toate dovezile necesare pentru a descoperi defectele pe care le-a avut ca lider în timp de război. Midway a fost de la un capăt la altul bătălia lui Yamamoto, de la declanşare şi planificare, la execuţie şi încheiere. Supe-rioritatea serviciilor de spionaj americane şi ineficienţa comandanţilor japonezi pe câmpul de luptă i-au oferit lui Yamamoto o scuză pentru dezastru, dar nereuşita nipo-nă poate să fie atribuită direct compromisurilor făcute de el înainte de bătălie. Acestea au dus la înfrângerea su-ferită în Marea Coralilor şi, mai departe, au pus în pericol operaţiunea Midway. De asemenea, o incredibilă lipsă de profesionalism manifestată în faza de planificare a îm-pins Flota Combinată către o înfrângere răsunătoare. Bătălia din insulele Midway a fost singura ocazie pe care a avut-o Yamamoto să ducă flota pe mare sub comanda lui directă. Planurile proaste şi execuţia defectuoasă au avut ca rezultat un eşec definitiv, care a stopat expansiu-nea japoneză în Pacific.

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-15

În ciuda acestor lucruri, reputaţia lui Yamamoto a rămas intactă, mai ales în cadrul Marinei Imperiale Japoneze. Când americanii au lansat primul contraatac al războiului, în august 1942, asupra obscurei insule Guadalcanal din arhipelagul Solomon, Yamamoto a părut incapabil să realizeze că aceasta era oportunitatea de a se angaja în bătălia decisivă, pe care o căutase atât de febril încă de la începutul ostilităţilor. În ciuda numeroaselor victorii notabile obţinute de japonezi în timpul campaniei, aceştia nu au reuşit să-şi concentreze forţele, încă superioare, în vederea obţinerii victoriei finale. Yamamoto a fost ucis în acţiune la scurt timp după încheierea campaniei Guadalcanal. În calitate de comandant, Yamamoto a fost responsabil de victoria, marcată de greşeli tactice, de la Pearl Harbor, urmată de un şir lung de înfrângeri în Marea Coralilor, Midway şi Insulele Solomon; cu toate acestea, reputaţia lui de mare amiral persistă şi azi.

Anii timpurii

Yamamoto s-a născut în oraşul Nagaoka din prefectura Niigata, aflată în partea de nord a insulei Honshu. Înainte de naşterea lui, clanul Yamamoto se afla în tabăra celor învinşi în urma rebeliunii Satsuma, încheiate în 1877. Acest lucru îl punea pe tatăl-samurai al lui Yamamoto, Takano Sadayochi, într-o poziţie de neinvidiat. Guvernul imperial victorios a trecut rapid la distrugerea sistemului de samurai, iar pentru Takano, ca membru al unui clan care se opusese guvernului, era foarte dificil să-şi găsească o slujbă. Ca profesor, a fost silit să caute un post în zona de nord a insulei. În cele din urmă, Takano a revenit la Nagaoka. La scurt timp după întoarcerea lui, i-a murit soţia. Atunci el s-a căsătorit cu sora mai mică a soţiei sale, cu care a avut trei copii. Cel mai mic dintre ei, un băiat, s-a născut în 1884. A fost botezat Isoroku, adică „56“, vârsta pe care o avea tatăl la naşterea fiului.

Primii ani de viaţă ai lui Takano Isoroku au fost marcaţi de sărăcie şi de nesiguranţă. Totuşi, a avut norocul unei educaţii decente, pe care, la un moment dat, i-au dat-o şi nişte misionari creştini. După standardele japoneze, educaţia primită de el era modernă, pentru că punea accent pe ştiinţă şi tehnologie, şi, spre deosebire de cea tradiţională, avea în vedere responsabilitatea individuală. Aceste lucruri i-au rămas înrădăcinate în minte lui Yamamoto până la sfârşitul vieţii. S-a dovedit un elev bun şi serios şi a sperat să folosească educaţia primită pentru

a scăpa de sărăcia din Nagaoka. A reuşit acest lucru în 1901, când a intrat la Academia Navală Imperială. Dintre candidaţii care veneau din toată ţara, rezultatele l-au plasat pe Yamamoto pe locul al doilea.

Academia Navală era – şi mai este şi azi – localizată pe insula Eta Jima, vizavi de Hiroshima, peste golf, în sudul Japoniei. Cadeţii navali duceau o viaţă spartană timp de trei ani, în care nu aveau voie să se întâlnească cu fete, să bea, să mănânce dulciuri sau să fumeze. Al patrulea an îl petreceau pe mare. În acest

mediu a început să se formeze Yamamoto. Disciplina aspră îi pria şi imediat a fost recunoscut ca lider de colegii săi. Din nou s-a dove-dit un student serios şi a început să manifeste un simţ al competiţiei, dar şi o oarecare agresivitate. În ciuda fap-tului că era un bărbat scund, având o înălţime de doar

Yamamoto pe când era cadet la Academia Marinei Imperiale Japoneze, la Eta Jima.

Prin amabilitate Michael A. Oren

Anii timpurii

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-18

Isoroku Yamamoto

18

1,61 m şi o greutate de sub 58 kg, a devenit un gimnast talentat şi un iscusit practicant al sportului marţial ken-do. Din multe puncte de vedere era diferit de ceilalţi cadeţi. Era mult mai serios decât mulţi dintre ei, se ştia că citeşte Biblia (deşi niciodată nu a devenit creştin) şi a ho-tărât încă din tinereţe să nu mai consume alcool, după ce a descoperit că îl tolerează greu.

Yamamoto a absolvit şcoala de la Eta Jima pe 14 no-iembrie 1904. A terminat al şaptelea din peste 200 de absolvenţi. După o scurtă perioadă petrecută pe o navă de instruire, a fost trimis pe crucişătorul Nisshin. La vre-mea aceea, Japonia era în război cu Rusia imperială. MIJ (Marina Imperială Japoneză) deschisese războiul împotri-va flotei ruse în noaptea de 8 februarie 1904, cu un atac-su-priză dat de un torpilor asupra navelor ruseşti ancorate în Port Arthur, în Manciuria. Astfel, o forţă militară mai slabă începuse un război împotriva uneia mai puternice, folosindu-se de un atac-surpriză – o tactică pe care o va fo-losi şi Yamamoto 37 de ani mai târziu. După ce Yamamoto a fost trimis pe Nisshin, războiul a ajuns în punctul culmi-nant. Flota Baltică rusă pornise spre Orientul Îndepărtat pentru a răzbuna pierderile iniţiale. MIJ abia aştepta să dea bătălia decisivă cu această nouă ameninţare, învingă-torul bătăliei având să fie câştigătorul războiului.

Bătălia decisivă s-a dat pe 26 mai 1905 în strâmtoarea Tsushima. Nisshin era unul dintre cele opt crucişătoare japoneze aflate acolo şi, cum japonezii începuseră să aibă un deficit de nave de luptă (rămăseseră numai pa-tru), Nisshim a fost adusă în linia de luptă. Flota ruseas-că avea mai multe tunuri grele decât cea japoneză, dar navele japoneze erau, în mare parte, mult mai moder-ne, se deplasau cu viteză mai mare şi aveau echipaje mai

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-19

19

bine pregătite. Cu siguranţă japonezii erau trăgători de mai mare precizie. Bătălia s-a încheiat cu o victorie răsu-nătoare a japonezilor şi numai trei dintre navele ruseşti au reuşit să se întoarcă la baza navală din Orientul Înde-părtat, la Vladivostok; optsprezece au fost scufundate, zece au fost capturate şi alte opt au fost blocate în por-turi neutre. De cealaltă parte, MIJ a pierdut trei torpiloa-re. A fost victoria decisivă pe care MIJ o aşteptase şi pe care naţiunea o cerea.

Victoria l-a costat scump pe Yamamoto. După o perioa-dă de foc prelungit, ţeava unui tun de pe Nisshin a explo-dat. Puntea întreagă s-a umplut de şrapnele, iar Yamamoto a fost grav rănit. A avut o mare rană deschisă la coapsă şi toată partea de jos a corpului a fost ciuruită de mici schi-je de metal care l-au mutilat

şi i-au rămas în corp până la sfârşitul vieţii. O rană mult mai vizibilă a fost provocată de un şrapnel care i-a retezat două degete de la mâna stân-gă – rămase atârnând doar de o bucată de piele; dacă ar mai fi pierdut un deget, ar fi fost obligatoriu lăsat la va-tră. Până după încheierea bătăliei nu a primit nici o îngri-jire, dar ulterior a fost evacuat, reuşind să se întoarcă în serviciu abia pe 5 august. Curajul său a fost apreciat verbal de amiralul Heihachiro Togo, comandantul flotei japone-ze, dar şi printr-o ulterioară scrisoare oficială de apreciere. Era, cu siguranţă, un ofiţer în plină ascensiune.

Anii timpurii

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-20

Viaţa de militar

După bătălia de la Tsushima, Yamamoto a mai servit pe alte trei nave. Una dintre acestea făcea curse de instruire spre coasta de vest a Statelor Unite, acesta fiind contex-tul în care Yamamoto a intrat pentru prima oară în con-tact cu America. Yamamoto a încheiat în 1908 cursurile elementare ale Şcolii de Artilerie Navală şi în 1911 a ab-solvit cursurile superioare. A urmat apoi un scurt voiaj de instruire pe o navă de luptă.

În 1913 a intrat la Şcoala Navală Superioară. S-a des-curcat bine în timpul acestei pregătiri absolut necesare pentru înaintarea în grad şi pentru atingerea unor funcţii de conducere şi a absolvit în 1916. După absolvire a fost trimis la cartierul general al Escadronului II de luptă. La momentul acesta devenise comandant cu grad de loco-tenent şi era considerat un ofiţer de mare viitor.

Tot în această perioadă, Takano Isoroku a devenit Yamamoto Isoroku. Nu era un lucru ieşit din comun, în Japonia, ca adulţii să fie adoptaţi pentru a perpetua un nume de familie. Ambii lui părinţi muriseră în 1912 şi, cum Isoroku avea mai mulţi fraţi mai mari din prima că-sătorie a tatălui său, nu ar fi avut cum să pretindă în-tâietatea în clanul Takano. Clanul Yamamoto avea însă nevoie de un urmaş de parte bărbătească, iar Isoroku a acceptat oferta de a se alătura bogatei şi influentei familii Yamamoto. Acum trebuia să-şi găsească o soţie care să-i dăruiască fiii care aveau să perpetueze numele familiei.

20

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-21

21

S-a achitat de această datorie printr-o căsătorie aranjată care a avut loc pe 31 august 1918. Avea 34 de ani.

În perioada în care era locotenent comandant, Yama-moto a fost trimis în misiune în Statele Unite. A plecat, singur, să-şi ia în primire postul de reprezentant naval în luna mai 1919. S-a înscris şi la Harvard, unde a studi-at timp de o lună engleza, ca „student special la engleză“, dar s-a retras în semestrul de primăvară, în anul 1920. După aceea a studiat intensiv engleza, de unul singur, dar şi tot ce a putut găsi despre petrol, sângele marinei moderne. După anumite mărturii, a şi jucat cărţi la fel de intens, petrecându-şi se pare mult timp la bridge şi la jo-curi de noroc. Tot ca parte a misiunii sale autoimpuse de a afla tot ce se poate în problema petrolului, şi-a aranjat pe cheltuială proprie un tur al terenurilor petrolifere din

Yamamoto, în funcţie de comandant, probabil în timpul şederii în Statele Unite. Întâmplător, toate avansările în grad, de la comandor la vice-amiral, s-au

făcut în timp ce se afla peste graniţă.

Prin amabilitate Michael A. Oren

Viaţa de militar

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-22

Isoroku Yamamoto

22

Mexic, aparent finanţând această vizită din câştigurile obţinute la jocurile de noroc. Yamamoto s-a întors în Japonia în iulie 1921 şi a devenit instructor la Şcoala Na-vală Superioară. Revenit în cercurile profesionale, el s-a arătat interesat de două domenii importante. Unul era petrolul, iar celălalt, în ciuda pregătirii sale de artilerist naval, era aviaţia.

În august 1922 s-a întors pe mare ca ofiţer executiv pe noul crucişător uşor Kitakami. La sfârşitul anului era din nou la Şcoala Navală Superioară. În iulie 1923, datorită

Locotenent comandant Yamamoto, promoţia 1915 a Şcolii Navale Superioare. Yamamoto este primul din stânga, pe rândul din faţă.

Prin amabilitate Michael A. Oren

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-23

23

cunoştinţelor sale de engleză, a fost trimis în Statele Uni-te şi în Europa împreună cu amiralul Ide Kenji, adjunctul ministrului marinei. A vizitat şase ţări din Europa, inclu-siv Monaco, unde şi-a pus la încercare talentul de jucător, cu mult succes, după cât se spune. În timp ce se afla în acest tur, a fost avansat la gradul de căpitan.

După ce s-a întors, a fost numit ofiţer executiv la Corpul de Aviaţie Kasumigaura, începând cu 1 septem-brie 1924. Fiind căpitan de marină, era un nou-venit în rândurile aviaţiei, iar din această cauză tinerii aviatori nu aveau încredere în el. În ciuda rezistenţei manifesta-te de aceştia, lui i s-a încredinţat sarcina de a disciplina personalul gălăgios. A studiat intens tehnologia aviatică, pe atunci încă la început în Japonia. Unele surse afirmă că a luat şi lecţii de zbor şi că a devenit suficient de bine

Căpitanul Yamamoto, fotografiat în 1928, când era comandantul portavionului Akagi.

Prin amabilitate Michael A. Oren

Viaţa de militar

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-24

Isoroku Yamamoto

24

pregătit încât să piloteze un avion de antrenament. La sfârşitul acestei misiuni, reuşise să capete încrederea ofiţerilor din corpul de aviaţie, fiind recunoscut în cadrul MIJ ca o autoritate în domeniu.

La începutul anului 1926 a fost din nou trimis în Sta-tele Unite, de data aceasta ca ataşat militar. A plecat din Japonia în ianuarie 1926 şi s-a întors în martie 1928. În timpul petrecut în America, fascinaţia lui pentru aviaţie s-a intensificat.

Următoarea misiune pentru Yamamoto a fost coman-da crucişătorului uşor Isuzu. Această scurtă misiune avea să îl pregătească pentru viitorul post de

comandant; în decembrie 1928 a preluat comanda portavionului Akagi, primul portavion din flota MIJ. Prima sa misiune im-portantă de comandă s-a dovedit un succes. Era foarte strict în privinţa disciplinei, însă echipajul de pe Akagi a ajuns să-şi iubească căpitanul. Totuşi, nu a păstrat această funcţie decât până în octombrie 1929. Următoa-rea numire se datora din nou cunoştinţelor sale de limbă engleză şi familiarităţii sale cu navele străine. Pentru pregătirea acestei noi misiuni, a fost trimis temporar la Biroul Afacerilor Navale din Ministerul Marinei. De aici a plecat la Londra ca asistent în delegaţia japoneză care participa la Conferinţa Navală din 1930. În timp ce se afla acolo a fost avansat la gradul de contraamiral.

Yamamoto făcea parte din facţiunea „pro tratat“ din MIJ. Această facţiune susţinea păstrarea unui tratat de limitare a capacităţii navale cu Statele Unite şi Ma-rea Britanie, chiar dacă acest lucru însemna să păstre-ze o proporţie de 5-5-3 (Japonia având numai 60% din puterea americanilor şi britanicilor în nave de luptă şi portavioane), aşa cum se stabilise în timpul negocierilor

din 1922, în cadrul Tratatului Naval de la Washington. Facţiunea „pro flotă“ considera că defensiva Japoniei nu poate fi asigurată cu mai puţin de 70% din limitări-le impuse Statelor Unite. După încheierea negocierilor, proporţia de 5-5-3 a rămas neschimbată.

La întoarcere, Yamamoto a devenit şeful Diviziei Teh-nice din Departamentul Aeronautic. A rămas în acest post timp de trei ani. În octombrie 1933 a fost numit co-mandant al Diviziei 1 Portavioane. Nava lui amiral era familiarul portavion Akagi. Şi-a luat în serios funcţia şi a încercat să deprindă toate elementele complicate ale aviaţiei navale. Totuşi, deşi şi-a instruit aviatorii într-un

Căpitanul Yamamoto pe când era ofiţer executiv al Corpului de Aviaţie Kasumigaura. Această funcţie l-a confirmat, în opinia generală, ca avocat al aviaţiei în cadrul Marinei Imperiale Japoneze.

Prin amabilitate Michael A. Oren

Viaţa de militar

ritm nebunesc, nu a reuşit să conceapă vreo tactică sau vreo procedură operaţională nouă în această scurtă peri-oadă de timp. După numai opt luni a fost din nou selectat pentru o misiune importantă în străinătate.

Pe 7 septembrie 1934, Yamamoto a fost numit şef al delegaţiei pentru convorbirile preliminare în vede-rea desfăşurării celei de-a doua Conferinţe Navale de la Londra. La momentul acela era contraamiral şi ser-vea la marele stat major al marinei. Yamamoto era con-siderat ofiţerul perfect pentru această misiune datorită experienţei obţinute la prima conferinţă şi a cunoştinţelor sale de limbă engleză. În ceea ce îl privea, Yamamoto nu era prea sigur că e omul potrivit pentru această misiune, întrucât se îndoia că ar putea să impună agenda Japoniei cu privire la un procent mai favorabil construirii de nave. Totuşi, în final a acceptat însărcinarea şi a părăsit Japo-nia, pe 25 septembrie, la bordul unei

nave unde se mai aflau încă patru membri ai delegaţiei. Pe 16 octombrie au ajuns la Londra.

Fiind membru al facţiunii „pro tratat“ şi cunoscând bine potenţialul industrial al Statelor Unite, Yamamo-to nu credea că respectivele zece procente în plus pe care le cerea facţiunea „pro flotă“ merită efortul. El considera că Japonia era mai avantajată de tratat, chiar dacă acest lucru presupunea să accepte acea proporţie de 5-5-3, pentru că, în absenţa tratatului, Statele Unite ar fi avut posibilitatea să producă o flotă pe care Japonia nu ar fi putut să o egaleze vreodată. Totuşi, în ciuda părerii sale, instrucţiunile primite de Yamamoto erau clare: guvernul japonez era dispus să lase tratatul să expire. Dacă nu mai era prelungit, Tratatul Naval de la Washington avea să expire în ianuarie 1937, iar Tratatul Naval de la Londra,

în 1935. Yamamoto avea misiunea de a contribui la anu-larea Tratatului de la Washington, fără a pune Japonia în situaţia de a fi prima ţară care dă preavizul necesar de doi ani pentru abrogarea lui. Japonia dorea un alt tratat, dar doar în condiţiile în care acesta i-ar fi fost favorabil.

Pe 15 noiembrie, Yamamoto a fost avansat la gra-dul de viceamiral, în timpul negocierilor pentru tratat. În perioada conferinţei, el i-a impresionat pe americani şi pe britanici cu inteligenţa, deschiderea şi onestitatea

Portavionul Akagi în 1941, înainte de operaţiunea Pearl Harbor. Yamamoto a avut un ataşament deosebit faţă de această navă pe care a servit în funcţia de căpitan, în 1928–1929. Mai târziu, pe când se afla la conducerea diviziei de portavioane, şi-a instalat postul de comandă la bordul ei. După avarierea ei la Midway, Yamamoto a ordonat personal scufundarea navei.

Naval History and Heritage Command

Viaţa de militar

lui. Pentru delegaţia americană era clar că Yamamoto ar fi vrut să ajungă la o anumită înţelegere, dar că era blo-cat de inflexibilitatea guvernului său, hotărât să abroge tratatul. Punctul de vedere al japonezilor a fost exprimat limpede de Yamamoto, iar acesta presupunea solicitarea parităţii navale cu Statele Unite şi Marea Britanie şi re-ducerea generală a tonajului permis semnatarilor tratatu-lui. Japonezii au refuzat să intre în discuţii referitoare la restricţiile calitative ale navelor de război atâta timp cât nu se rezolva problema procentului limitărilor. Fără în-doială, Yamamoto înţelegea că poziţia aceasta nu poate fi acceptată de americani şi britanici, şi evident, în cele din urmă, eforturile sale aveau să fie lipsite de succes. Atunci când conferinţa a început formal, anul următor, nu s-a putut ajunge la nici o înţelegere. Yamamoto s-a întors în Japonia cu trenul, oprindu-se o noapte şi la Berlin. A re-venit la Tokyo pe 12 februarie 1935, de acum celebru. Cu toate acestea, după revenirea în ţară a urmat o peri-oadă de inactivitate forţată, care l-a făcut chiar să se gân-dească la plecarea din marină. Mai târziu a descris această perioadă drept cea mai rea din cariera sa.

A revenit în activitate când a fost numit şef al De-partamentului Aeronautic

din Ministerul Marinei, pe 2 decembrie 1935. Era o funcţie importantă, deoarece supraveghea tot ce ţinea de aviaţia navală. Yamamoto înţelesese cât de importantă este puterea aeriană încă din 1921, după ce se întorsese în ţară din prima şedere în Sta-tele Unite. După revenirea în ţară de la conferinţa de la Londra, el a început deschis să facă lobby pentru aviaţia navală, criticându-i făţiş pe tradiţionaliştii care încă mai credeau că puterea navală înseamnă doar nave de luptă şi tunuri puternice. Şi-a exprimat opoziţia în ce priveşte

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-29

29

plănuita construire a unor supernave de luptă – Yamato şi Musashi. În concepţia lui, MIJ obţinea o mai mare pu-tere ofensivă dacă investea mai mult în aviaţia navală, nu în vulnerabilele nave de luptă. Pe la mijlocul anilor 1930, abilitatea aparatelor de zbor de a ataca navele de război nu fusese testată, aşa că Yamamoto nu a avut succes în demersul său de înlocuire a marilor tunuri navale cu avi-oane, ca principal mijloc de atac. Deşi unii susţinători ai forţelor aeriene mergeau până într-acolo încât să propu-nă desfiinţarea navelor de luptă japoneze, Yamamoto nu

Yamamoto şi ceilalţi membri ai delegaţiei japoneze la Conferinţa Navală de la Londra la bordul navei Seiberia Maru, în 1930. Yamamoto este al doilea din dreapta, pe rândul din spate.

Prin amabilitate Michael A. Oren

Viaţa de militar

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-30

Isoroku Yamamoto

30

a fost niciodată atât de radical. În 1936, el a protestat îm-potriva vocilor ce numeau vasele de război „elefanţi albi“, pentru că, din punctul său de vedere, acestea erau încă purtătoare de „efecte politice internaţionale greu de ega-lat, fiind un simbol al puterii navale“.

În timp ce se afla la conducerea Departamentului Aeronautic, Yamamoto a avut ocazia să vadă cum unele proiecte păstorite de el pe când era şeful Diviziei Tehnice încep să dea roade. Totuşi, nu se poate spune cu exactita-te care a fost rolul său concret în dezvoltarea acestor pro-iecte. Cel mai important dintre acestea era bombardierul naval Tip 96, cu aterizare terestră. Acesta avea un de-sign foarte modern pentru vremea aceea, raza de acţiune era de 3 265 de mile marine, avea două motoare şi o vi-teză maximă de 258 km/h. Era o realizare inginerească fără rival în alte armate din perioada aceea; avionul era o armă puternică pentru MIJ, o armă care se potrivea perfect strategiei sale de a ataca flotila americană de la mare distanţă. Yamamoto a făcut eforturi să dezvolte in-dustria aeronautică japoneză, cu speranţa că în acest fel va pregăti terenul pentru o viitoare dezvoltare a aviaţiei militare. Parţial datorită acestor eforturi, dependenţa Japoniei de tehnologie străină în construirea avioane-lor s-a redus, acum ţara producând unul dintre cele mai avansate aparate de zbor din acea epocă.

După numai un an, cariera lui Yamamoto a luat o tur-nură surprinzătoare. Ca o consecinţă a incidentului din 26 februarie, când ofiţeri din facţiunea conservatoare au încercat să instaleze un guvern naţionalist printr-un asa-sinat,

amiralul Nagano Osami a fost numit ministru al marinei în noul guvern. Împotriva voinţei sale, Yama-moto a acceptat propunerea acestuia de a se instala

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-31

31

în funcţia de ministru adjunct. Şi-a asumat acest post po-litic în decembrie 1936. Era un politician abil şi a profi-tat de această oportunitate pentru a restabili disciplina în conducerea marinei şi pentru a-i demite pe toţi cei care nu se conformau stilului său (şi al superiorilor săi) de con-ducere autoritar.

Yamamoto şi Nagano (şi mai târziu amiralul Yonai Mitsumasa, ca ministru al marinei) încercau să reducă influenţa armatei terestre şi să stopeze marşul spre răz-boi. Incidentul din februarie 1936, deşi lipsit de succes,

Bombardierele G4M (numite mai târziu de Aliaţi „Betty“) erau bombardiere cu rază lungă de acţiune, fără corespondent în marina occidentală. Dezvoltarea acestui model de aeronavă, ca şi a mai timpuriilor G3M (numite de Aliaţi „Nell“), a fost susţinută de Yamamoto. Raza lungă de acţiune era contracarată de un mare neajuns – erau extrem de vulnerabile în faţa tirului inamic din cauza lipsei de blindaj.

Lansdale Research Associates

Viaţa de militar

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-32

Isoroku Yamamoto

32

a sporit puterea politică a armatei terestre şi a scos la iveală facţiunile din cadrul MIJ; o facţiune din care făceau parte în general ofiţeri de la mijlocul ierarhiei sprijinea viziunea radicală a rebelilor din armată, iar cealaltă, nu. Yamamoto şi ceilalţi membri de la conducerea marinei au reuşit să amâne programul naţionalist al armatei terestre, nu şi să-l stopeze. În 1937, Japonia a început un război de agresiu-ne în China. Apoi, armata terestră a început să facă presi-uni tot mai mari pentru o alianţă cu Germania, cunoscută

Fotografie care înfăţişează un segment din linia de luptă a japonezilor, înainte de război. Deşi Yamamoto avea reputaţia unui susţinător înfocat al aviaţiei, felul în care s-a folosit de navele de luptă în timpul războiului arată că încă mai avea opiniile tradiţionale ale MIJ privitoare la rolul şi importanţa acestora în războiul cu Statele Unite.

Naval History and Heritage Command

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-33

33

ca Pactul Tripartit. Yamamoto nu vedea în această situaţie o eventuală victorie pentru Japonia, ci doar o mai mare posibilitate de a intra în război cu Statele Unite.

Opoziţia lui Yamamoto la Pactul Tripartit a dus la presiuni şi mai mari din partea conservatorilor asupra lui şi asupra Ministerului Marinei. Aşa cum devenise o obişnuinţă în politica japoneză, acest lucru însemna şi o ameninţare la siguranţa lui personală. Yamamoto nu s-a arătat speriat, în ciuda numeroaselor ameninţări cu moartea pe care le primea, şi părea că se consolase cu gândul că va fi asasinat. Pe 21 august 1939, Germania a semnat un pact de neagresiune cu Rusia, inamicul isto-ric al Japoniei. Confuzia care a rezultat a forţat cabinetul să

demisioneze pe 23 august. Prin urmare, Yamamoto

Yamamoto în gara din Tokyo, în august 1939, pe drum pentru a lua în primire comanda Flotei Combinate.

Prin amabilitate Michael A. Oren

Viaţa de militar

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-34

Isoroku Yamamoto

34

şi-a pierdut slujba de ministru adjunct. Înainte de a ple-ca, Yonai l-a numit pe Yamamoto la conducerea Flotei Combinate. Yonai a afirmat atunci că l-a trimis pe Yama-moto pe mare ca să nu fie asasinat. Yamamoto era unul dintre cei mai populari ofiţeri de marină, dar alegerea lui în fruntea operaţiunilor navale a fost una curioasă. Toa-tă lumea îl percepea ca pe un luptător mai degrabă rezer-vat, într-o perioadă în care Japonia părea că se îndreaptă spre război. O bună parte din cariera lui avusese funcţia de amiral, numit politic. Înainte de a prelua cea mai înal-tă funcţie combatantă din MIJ, nu avusese prea mare experienţă de comandă şi în ultimii şase ani deţinuse doar funcţii administrative.

Pe 30 august 1939, Yamamoto şi-a luat postul în pri-mire. Comanda Flotei Combinate era cea mai importantă

Afiş propagandistic american privind războiul din Pacific. Textul prezintă o interpretare distorsionată a cuvintelor lui Yamamoto privind faptul că va dicta pacea cu Statele Unite de pe treptele Casei Albe.

(Office for Emergency Management. Office of War Information. Domestic Operations Branch. Bureau of Special Services)

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-35

35

funcţie din MIJ, întrucât controla toate unităţile com-batante ale marinei, cu excepţia câtorva domenii şi a defensivei de coastă. În ciuda propriilor îndoieli legate de adecvarea lui în această funcţie, Yamamoto s-a bu-curat să revină la flotă şi să plece din Tokyo. Imediat a ordonat ca flota să treacă la un program de instruire intensivă şi în curând aceasta se desfăşura aproape în condiţii de război.

Noul guvern, al cărui prim-ministru era Konoe Fumi-maro, a aprobat Pactul Tripartit pe 27 septembrie 1940. Imediat după plecare lui Yamamoto şi a lui Yonai din gu-vern, facţiunile progermane din marină nu au mai putut fi ţinute în frâu. În săptămânile de dinaintea semnării pactului, Yamamoto şi-a făcut publice punctele de vedere, dar nu a obiectat oficial, poate din respect pentru tradiţia care spunea că numai ministrul marinei avea autoritatea

Amiralul Marinei Imperiale Japoneze, Mitsumasa Yonai (stânga), împreună cu amiralul Yamamoto (dreapta) la sfârşitul anilor 1930, când Yonai era ministru al marinei, iar Yamamoto era ministru adjunct.

Autor necunoscut

Viaţa de militar

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-36

Isoroku Yamamoto

36

să participe la politică. Mai târziu în carieră, nu a ezitat să ameninţe cu

demisia ca să obţină ce vrea. Însă la vremea respectivă, atunci când miza era atât de mare, Yamamoto a tăcut. Nu s-ar putea spune ce efect ar fi avut demisia lui Yamamoto – sau dacă ar fi avut vreunul –, dar, aşa cum prevăzuse el, semnarea Pactului Tripartit a plasat Japo-nia pe drumul spre războiul cu Statele Unite.

Ca o ironie a sorţii, Yamamoto, adversar înverşunat al războiului cu americanii, se afla acum în poziţia de a fi personajul central în planificarea viitoarei confruntări cu Statele Unite. În această perioadă a făcut Yamamoto acele evaluări remarcabil de precise privitoare la capaci-tatea MIJ de a duce un război cu Statele Unite. El i-a spus lui Konoe că pentru primele şase luni era foarte încreză-tor, dar, dacă războiul ar dura doi sau trei ani, nu ar mai fi deloc sigur.

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-37

Ora destinului

Exact cum prevăzuse Yamamoto, acţiunile guvernului militarist japonez duceau spre un război cu Statele Unite. El nu se temea să lupte cu puterile occidentale, care erau angajate în războiul împotriva noului aliat al japonezilor, Germania, dar ar fi preferat să nu intre într-un conflict deschis cu Statele Unite. Însă evenimentele se desfăşurau cu rapiditate şi, din acest motiv, se impunea instruirea pentru război a Flotei Combinate.

Agresiunea japoneză din China era motivul principal al animozităţii dintre Statele Unite şi Japonia. Americanii erau decişi să apere suveranitatea Chinei, dar nu aveau prea multe mijloace de a sili Japonia să înceteze războ-iul, care devenea tot mai extins şi mai brutal. Singura pâr-ghie de care dispuneau americanii, şi pe care ar fi putut să o folosească imediat, era presiunea economică. Asta au şi încercat să facă în cursul anului 1940, dar fără succes; ambiţiile expansioniste ale Japoniei nu au putut fi oprite. Presiunea s-a exacerbat la maximum în iulie 1941, când, încercând să oprească Japonia din înaintarea ei spre Indo-china franceză, Statele Unite au îngheţat toate acţiunile bancare japoneze şi au impus un embargou comercial to-tal, inclusiv pe exportul de petrol. Apoi a venit embargo-ul total impus de Marea Britanie şi Olanda. Aceste acţiuni echivalau cu declararea unui război economic total de că-tre puterile occidentale, din moment ce 90% din petrolul consumat de Japonia provenea din importuri.

37

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-38

Isoroku Yamamoto

38

Embargoul a declanşat o criză nu numai pentru gu-vernul japonez, ci şi pentru MIJ, care era cel mai mare consumator de petrol din ţară. Dacă nu se lua nici o mă-sură, naţiunea şi marina aveau să rămână fără petrol în 18–24 de luni. Trebuia făcut ceva, şi Japonia avea două posibilităţi. Fie se înclina în faţa Statelor Unite, fie în-cerca să obţină resurse din altă parte, prin forţa armelor. Cum preţul capitulării părea prea ridicat în concepţia gu-vernului militarist, nu rămânea prea mult loc de dezba-tere în legătură cu drumul de urmat. În acelaşi timp cu începerea negocierilor cu Statele Unite au fost începute şi pregătirile de război.

Nu există vreun indiciu că Yamamoto s-ar fi împotrivit folosirii forţei pentru a salva Japonia din criza în care in-trase în 1940–1941. Principala preocupare pentru MIJ în viitorul conflict era să câştige destul timp pentru a pune mâna pe resursele de petrol slab apărate din Indiile de Est olandeze şi din posesiunile britanice din Orientul În-depărtat, care îi ofereau Japoniei posibilitatea de a scăpa de efectele embargoului impus de Aliaţi. În mintea celor mai mulţi lideri japonezi, inclusiv a celor din MIJ, Statele Unite erau conectate strategic cu celelalte puteri occiden-tale din Asia. Acest lucru însemna că un război împotriva Marii Britanii şi Olandei era un război împotriva Statelor Unite. Aşadar, planurile de război trebuiau să prevadă şi proviziile necesare într-o confruntare cu americanii. Na-gano considera că poate ataca Indiile de Est olandeze şi fără să atragă SUA în război. Nagano avea destule motive să creadă asta, însă Yamamoto nu putea fi convins că răz-boiul cu americanii poate fi evitat.

El a mai afirmat şi că o victorie tradiţională asupra americanilor nu e posibilă. Era convins că o victorie nu

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-39

39

poate fi obţinută decât dacă moralul americanilor era nimicit, iar atunci aceştia ar fi siliţi să accepte negocie-rea păcii. Planul tradiţional de război împotriva Statelor Unite, conceput de MIJ, prevedea atacarea flotei ameri-cane atunci când se va apropia de Japonia şi înfrângerea acesteia într-o bătălie decisivă, aşa cum se întâmplase la Tsushima. Dacă tot era silit să lupte cu americanii, Yama-moto voia să abandoneze această strategie pasivă în fa-voarea unei lovituri atât de puternice încât să submineze moralul americanilor. De aici a pornit cel mai riscant joc al lui Yamamoto – atacul de la Pearl Harbor.

Yamamoto şi planificarea atacului de la Pearl Harbor

Strategia adoptată de japonezi în 1941, care consta în desfăşurarea în paralel a negocierilor şi pregătirilor pen-tru război, nu dădea vreo şansă reală negocierilor, decât

Amiralul Nagano Osami, şef al statului major general al MIJ înainte de războiul din Pacific. În această calitate, el a avut misiunea de a dezvolta strategia generală a marinei japoneze. Nu s-a opus cu prea multă energie încercărilor lui Yamamoto de a prelua controlul asupra responsabilităţilor navale, această poziţie dovedindu-se în final dezastruoasă.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-40

Isoroku Yamamoto

40

în cazul în care Statele Unite ar fi fost de acord cu toţi ter-menii japonezilor. Aşadar, războiul ajunsese să fie tot mai clar singura opţiune. O conferinţă imperială din 2 iulie 1941 a confirmat decizia de atacare a puterilor occidenta-le. La începutul lui septembrie, împăratul a refuzat să va-lideze decizia de declanşare a războiului, iar autorizarea finală s-a dat abia pe 1 decembrie. La acea dată, forţa pre-gătită de Yamamoto pentru atacul de la Pearl Harbor era deja pe mare.

Yamamoto a fost singurul care a inclus Pearl Harbor în planul de război al

Japoniei şi, cum atacul era atât de riscant, a fost nevoie de multă perseverenţă din partea lui pentru a obţine aprobarea planului său. Acest epi-sod este extrem de relevant pentru influenţa şi puterea de convingere pe care le avea Yamamoto. Succesul ata-culuі a depăşit toate aşteptările şi i-a consolidat defini-tiv reputaţia de mare amiral. Deoarece a avut consecinţe strategice şi politice pe care nici măcar el nu şi le-a ima-ginat, atacul a făcut din Yamamoto unul dintre cei mai importanţi comandanţi din al Doilea Război Mondial.

Yamamoto nu a fost primul care s-a gândit să ata-ce baza navală americană de la Pearl Harbor. Încă din 1927, printre jocurile de război de la Colegiul Naval de Război se număra unul care urmărea organizarea unui raid aerian asupra bazei Pearl Harbor. În anul următor, un oarecare căpitan Yamamoto ţinea un curs pe această temă. În momentul în care Statele Unite şi-au transfe-rat Flota Pacificului de pe Coasta de Vest la Pearl Har-bor, în mai 1940, Yamamoto deja analiza variantele pentru realizarea acestei operaţiuni îndrăzneţe. Potri-vit şefului de stat major al Forţei Combinate, viceamira-lul Fukudome Shigeru, Yamamoto a vorbit pentru prima

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-41

Succese japoneze iniţiale în Pacific

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-42

Isoroku Yamamoto

42

oară despre posibilitatea acestui atac încă din martie sau aprilie 1940. Acest lucru confirmă faptul că Yamamoto nu a copiat ideea de a ataca o flotă ancorată în propria bază după raidurile britanice asupra bazei italiene de la Taranto, în noiembrie 1940. După încheierea manevrelor anuale făcute de Flota Combinată în toamna anului 1940, Yamamoto i-a spus lui Fukudome să îl însărcineze pe con-traamiralul Onishi Takijiro cu studierea unui plan de atac asupra bazei de la Pearl Harbor, în cel mai mare secret. După atacul de la Taranto, Yamamoto i-a scris unui pri-eten, tot amiral, spunându-i că el se decisese să lanseze atacul de la Pearl Harbor în decembrie 1940.

Dacă e să credem că Yamamoto era decis să lanseze acest atac îndrăzneţ încă din decembrie 1940, apar mai multe semne de întrebare. Prima problemă şi cea mai im-portantă ar fi că Yamamoto a luat această decizie înainte de a cântări atent avantajele şi dezavantajele unei astfel de operaţiuni. De asemenea, la finalul anului 1940, Ya-mamoto nici nu avea mijloacele tehnice pentru a pune la punct un atac de acest tip. O altă întrebare care se poate pune este de ce a crezut Yamamoto că este de competenţa lui să formuleze strategii navale complexe, când această misiune revenea marelui stat major al marinei imperiale.

Planificarea atacului a fost un proces tulbure şi ade-sea supus hazardului. La început nu exista decât viziunea lui Yamamoto. Treptat, şi aproape împotriva tuturor, Yamamoto şi-a transformat viziunea în realitate. Într-o scrisoare din 7 ianuarie 1941, Yamamoto îi ordonă lui Onishi să studieze planul său. Ordinul a fost urmat de o întâlnire, pe 26 sau 27 ianuarie, între Yamamoto şi Onishi, întâlnire în cadrul căreia Yamamoto i-a prezen-tat acestuia ideile sale. Onishi fusese ales de Yamamoto

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-43

43

să dezvolte ideea sa pentru că era şeful de stat major al Flotilei Aeriene 11 cu bază terestră, era susţinător al dezvoltării aviaţiei, dar şi un expert renumit în planifi-care şi tactică.

În februarie, Onishi l-a luat alături de el pe coman-dorul Genda Minoru. După ce i-a arătat lui Genda scri-soarea de la Yamamoto, acesta a spus de la început că operaţiunea avea să fie dificilă, dar nu imposibilă.

Forţă aeriană navală japoneză comasată la Pearl Harbor. MIJ a fost prima armată care a adunat un mare număr de portavioane într-o singură unitate operaţională. Mişcarea aceasta a fost sprijinită de mulţi dintre susţinătorii aviaţiei şi, după ce a fost aprobată în aprilie 1941, s-a dovedit o condiţie necesară pentru succesul atacului de la Pearl Harbor.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-44

Isoroku Yamamoto

44

Avându-l pe Yamamoto ca iniţiator de proiect şi ca aco-perire politică, Genda a devenit omul care să transforme viziunea într-un plan viabil. Genda considera că secretul în care se desfăşura planificarea era esenţial şi mai cre-dea că, pentru a avea succes, MIJ ar fi trebuit să aloce toate portavioanele pentru această operaţiune. Genda a primit misiunea să definitiveze acest plan în şapte până la zece zile. Raportul primit de la el a reprezentat un mo-ment de cotitură în planificarea operaţiunii, pentru că cele mai multe din componentele evidenţiate s-au regăsit şi în planul final. În jur de 10 martie, Onishi i-a prezen-tat lui Yamamoto o variantă de lucru detaliată a planului conceput de Genda.

Pe 15 noiembrie 1940 Yamamoto a fost avansat la gradul de amiral şi, cum planurile de război erau tot mai intense, a început să-şi pună întrebări în privinţa viito-rului său. În mod normal, comandantul suprem al Flotei Combinate avea un mandat de doi ani. La începutul anu-lui 1941, Yamamoto se gândea la iminenta sa schimba-re din funcţie şi la posibila retragere. I-ar fi plăcut să fie numit comandant al Flotilei Aeriene 1 (forţa de portavi-oane a MIJ), să se afle în fruntea atacului său îndrăzneţ, dar îşi dădea seama că acest lucru era imposibil. În acea perioadă, îi spunea unui prieten:

Dacă va fi război, nu va fi unul ca în trecut, cu nave de răz-boi care avansează lejer, şi cel mai potrivit lucru pe care trebuie să-l facă un C[omandant] S[uprem] al Flotei Com-binate este, cred eu, să stea de veghe pe Marea Interioa-ră, fără să scape din ochi situaţia în întregul ei. Dar nu mă văd pe mine făcând ceva atât de plictisitor şi mi-ar plăcea să-l conving pe Yonai să treacă în funcţia asta, ca eu să pot juca un rol mai activ atunci când va fi cazul.

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-45

45

În ciuda dorinţelor sale, Yamamoto nu a părăsit pos-tul la jumătatea anului 1941, deşi mandatul său expirase.

Yamamoto şi marele stat major al marinei militare

Poate mai grea decât rezolvarea dificultăţilor tehnice şi operative pentru a face posibil atacul de la Pearl Harbour a fost misiunea lui Yamamoto de a-i convinge pe ofiţerii din marele stat major de viabilitatea operaţiunii. Întru-cât

marele stat major al marinei avea responsabilitatea pentru formularea tuturor strategiilor navale, orice ches-tiune privitoare la necesitatea sau la modalitatea de a ata-ca Statele Unite în faza iniţială a războiului se afla clar sub jurisdicţia lui. Totuşi – încă un semn al încâlcitului

Yamamoto la bordul navei-amiral Nagato, înainte de război. Viziunea lui despre planificare în cadrul Flotei Combinate era mai degrabă una tradiţională, bazată pe consens mai curând decât pe o conducere fermă şi pe o implicare de profunzime în planificarea detaliilor.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-46

Isoroku Yamamoto

46

proces de planificare japonez –, Yamamoto voia să aibă el această prerogativă. La sfârşitul lui aprilie, el l-a însăr-cinat pe unul dintre ofiţerii săi de încredere, care lucra la statul major al Flotei Combinate, să înceapă demersurile de persuadare a scepticilor din marele stat major al mari-nei. Prima întâlnire nu a decurs bine pentru Yamamoto, pentru că marele stat major nu credea în afirmaţia lui că atacul va fi atât de devastator încât să submineze mora-lul americanilor. Ofiţerii din marele stat major se con-centrau pe garantarea succesului în operaţiunile din sud şi pentru acestea aveau nevoie de portavioanele din Flo-ta Combinată. Principala obiecţie care s-a făcut a fost că atacul de la Pearl Harbor era pur şi simplu prea riscant. Ca să obţină aprobarea marelui stat major, Yamamoto a încercat să-i convingă că şi atacul său va servi la proteja-rea flancului înaintării din sud, pentru că va incapacita Flota Pacificului chiar în baza ei cea mai importantă.

În august, acelaşi ofiţer a revenit la Tokyo să pledeze cazul lui Yamamoto. Cu toate că marele stat major a res-pins în continuare ideea, a fost de acord ca în cadrul jo-curilor anuale de război să se studieze şi planul pentru Pearl Harbor. Aceste antrenamente au început pe 11 sep-tembrie, iar prima etapă s-a concentrat pe operaţiunea din sud. Pe 16 septembrie, un grup de ofiţeri selectaţi de Yamamoto, printre care se aflau şi reprezentanţi ai mare-lui stat major al marinei, au trecut la studierea operaţiunii din Hawaii. Rezultatele acestor manevre controlate, făcu-te pe masa de lucru, păreau să confirme că operaţiunea era fezabilă, dar confirmau în acelaşi timp că era riscantă şi că succesul depindea în mare măsură de elementul-sur-priză. La sfârşitul celor două zile de exerciţii, ofiţerii din marele stat major au rămas neconvinşi. Rămâneau

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-47

47

nerezolvate lucruri esenţiale, de exemplu problema asi-gurării combustibilului necesar tuturor navelor pentru a ajunge în Hawaii şi problema numărului de portavioane care ar fi trebuit detaşate pentru această operaţiune.

Pe 24 septembrie, ofiţerii responsabili de operaţiuni din cadrul marelui stat major al marinei au avut o şedinţă la care s-a discutat din nou propunerea de atac în Hawaii. Yamamoto a fost furios când a aflat că ofiţerii de la sta-tul major i-au respins din nou planul. Pe 13 octombrie, ofiţerii statului major al Flotei Combinate au făcut din nou verificarea teoretică a manevrelor, la bordul navei de

război Nagato, nava-amiral a lui Yamamoto, pentru a perfecţiona anumite aspecte ale planului de atac pen-tru Pearl Harbor şi pentru a analiza operaţiunile din sud. Numai trei dintre portavioanele flotei MIJ erau folosi-te – Kaga, Zuikaku şi Shokaku –, întrucât erau singurele

Portretul oficial al viceamiralului Nagumo Chuichi. Yamamoto şi Nagumo erau personalităţi complet opuse; Yamamoto era considerat un conducător impetuos, în timp ce Nagumo avea reputaţia unui comandant nehotărât, care se pierde în detalii. Nagumo a fost responsabil cu desfăşurarea operaţiunii lui Yamamoto de la Pearl Harbor, deşi el personal nu credea că va avea succes. Mai târziu, Nagumo a jucat un rol esenţial în operaţiunea lui Yamamoto de la Midway. Performanţa lui din timpul bătăliei a fost în cel mai bun caz nedecisivă şi a contribuit la înfrângere.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-48

Isoroku Yamamoto

48

care asigurau autonomia de deplasare necesară pentru a ajunge la Pearl Harbor; celelalte trei – Akagi, Soryu şi Hiryu – fuseseră destinate operaţiunilor din sud. Pentru prima oară, în planul de atac au fost incluse submarine-le flotei, dar şi submarine mici. A doua zi a avut loc o altă şedinţă la care s-a discutat planul şi toţi amiralii prezenţi au fost invitaţi să-şi spună părerea. Unul singur nu s-a opus planului de atac de la Pearl Harbor. După ce toată lumea a luat cuvântul, Yamamoto s-a adresat tuturor şi a afirmat că, atât timp cât va fi comandant, Pearl Harbor va fi atacat. Printre amiralii Flotei Combinate, vremea disensiunilor şi a îndoielilor se sfârşise.

Având acum asigurat sprijinul propriilor săi coman-danţi, Yamamoto era ferm hotărât să obţină şi acor-dul scepticilor ofiţeri din marele stat major. Într-o serie de întâlniri desfăşurate pe 17 şi pe 18 octombrie, Yama-moto a scos asul din mânecă. Reprezentanţii lui au decla-rat că, dacă planul lui nu este aprobat ca atare, Yamamoto şi tot statul major al Flotei Combinate îşi vor da demisia. Cum pentru Nagano ideea că ar putea pleca la război fără Yamamoto la cârma Flotei Combinate era de neconceput, ameninţarea lui a făcut ca planul să fie privit cu mai multă atenţie. În final, nu logica a fost cea care i-a împlinit visul lui Yamamoto, ci ameninţarea cu demisia, şi nu avea să fie ultima oară când avea să apeleze la această tactică.

Planificarea propriu-zisă a operaţiunii era făcută de ofiţerii de la Flotila Aeriană 1. Pe 10 aprilie 1941, Yama-moto a aprobat refacerea Flotilei Aeriene 1, reunind în cadrul aceleiaşi formaţiuni Diviziile 1 şi 2. Era un pas revoluţionar, la care se gândise de mult timp şi pentru care în aprilie Yamamoto a crezut că venise momentul oportun. Fiind un susţinător al aviaţiei, el credea că e

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-49

49

absolut necesar să maximizeze forţa de atac aeriană adusă de portavioanele de sub comanda sa. Concentrând toate portavioanele într-o singură formaţiune, Yamamoto cre-ase cea mai puternică forţă navală din Pacific şi obţinuse în acest fel şi mijloacele prin care putea să lanseze ata-cul de la Pearl Harbor. La sfârşitul

lunii aprilie, ofiţerii din statul major al noii Flotile Aeriene 1, conduşi de Gen-da, erau ocupaţi cu punerea la punct a detaliilor pentru operaţiune. Treptat au fost rezolvate problemele legate de alimentarea cu combustibil, de executarea unor ata-curi cu torpiloare în apele puţin adânci de la Pearl Har-bor – şi s-a conceput o strategie viabilă de bombardare de la înălţime a navelor de luptă americane solid blindate.

Planul Pearl Harbor

Din perspectiva lui Yamamoto, scopul atacului de la Pearl Harbor era mai degrabă să scufunde nave de lup-tă decât portavioane. Navele de luptă erau atât de bine înrădăcinate în mentalul american ca simbol al puterii navale, încât distrugerea flotei de nave de război ar fi însemnat din punctul lui de vedere prăbuşirea moralu-lui americanilor. Când a aflat că torpilele nu pot fi folo-site în apele prea puţin adânci ale portului, a fost gata să abandoneze operaţiunea – torpilele trebuiau folosite împotriva navelor de luptă cu blindaj greu, în timp ce bombardamentul din picaj ar fi fost de ajuns pen-tru scufundarea portavioanelor, nave cu blindaj uşor. Obstinaţia cu care îşi dorea să distrugă mai degrabă na-vele de luptă decât portavioanele ridică semne de în-trebare asupra capacităţii sale de strateg, ca şi asupra calităţii sale de susţinător al importanţei puterii aeriene.

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-50

Isoroku Yamamoto

50

Planul final a fost încheiat de Genda şi a reflectat diferenţele de opinii dintre acesta şi Yamamoto. Genda, care cunoştea cu adevărat importanţa puterii aeriene, acorda mai multă atenţie scufundării portavioanelor şi mai puţin navelor de luptă grele. Primul val de atac inclu-dea 40 de avioane-torpilor – 16 dintre acestea trebuiau să se ocupe de cele două portavioane posibil prezente în zonă la momentul atacului, iar celelalte 24 trebuiau să se îndrepte asupra a până la şase nave de luptă vulnerabile în faţa atacurilor cu torpile. Cincizeci de bombardiere de înălţime, înarmate cu bombe special modificate pentru străpungerea blindajului, erau prevăzute pentru ataca-rea aşa-numitului „rând de nave de război“ („Battleship Row“), adică locul unde erau ancorate navele de luptă. Atacurile de la înălţime erau singura modalitate de a lovi navele ancorate paralel. Cincizeci şi patru de bombardi-ere în picaj şi avioanele de vânătoare de escortă aveau ordin să atace numeroasele aerodromuri din Oahu. În to-tal, cele şase portavioane din forţa de atac plănuiau să utilizeze 189 de aeronave în primul val.

Al doilea val trebuia să fie alcătuit din 171 de aero-nave. În centrul acestui grup se aflau 81 de bombar-diere în picaj, care aveau ordinul de a se concentra pe distrugerea portavioanelor prezente şi apoi pe aceea a crucişătoarelor. Bombele relativ mici cu care erau înar-mate bombardierele în picaj nu puteau să distrugă blin-dajul crucişătoarelor, aşa că primul val avea misiunea să provoace maximum de avarii navelor grele. Celelalte avi-oane, din al doilea val, între care erau şi 54 de bombardi-ere de înălţime, trebuiau să asigure distrugerea completă a puterii aeriene din Oahu, pentru a preîntâmpina vreun contraatac american asupra portavioanelor.

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-51

51

În ciuda faptului că forţa de atac (Kido Butai) cuprin-dea cel puţin 411 aeronave destinate acestei operaţiuni, fapt care făcea din ea cea mai mare forţă navală din Pa-cific, atacul rămânea în continuare o întreprindere ris-cantă. Dacă americanii ar fi detectat raidurile în timp util pentru a-şi pregăti antiaeriana, atacul s-ar fi transformat într-o catastrofă pentru japonezi, lucru pe care îl luase-ră în considerare în analizele lor preliminare. Dacă ar fi

Unul dintre cele mai uimitoare aspecte ale atacului de la Pearl Harbor a fost includerea a şase minisubmarine în planul de atac, submarine care ar fi putut pune în pericol elementul-surpriză al întregii operaţiuni. Submarinele nu au reuşit să facă nimic şi au fost toate pierdute. Cel din imagine a fost lovit în adânc de distrugătoarele americane şi după bătălie a fost adus la suprafaţă.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-52

Isoroku Yamamoto

52

trebuit să facă faţă unui contraatac, portavioanele japo-neze erau vulnerabile. Nagumo Chuichi avea sub control o mare parte din forţa de atac a MIJ, iar pierderea acestei forţe din prima zi a războiului ar fi fost un dezastru.

Raidul de la Pearl Harbor

Kido Butai a ridicat ancora din Insulele Kurile pe 26 no-iembrie. Călătoria a rămas nedetectată, iar pe 7 decem-brie, dintr-o poziţie aflată la circa 200 de mile de Oahu, şase portavioane japoneze au lansat primul val de atac. La orele 7.53, liderul atacului a dat semnalul „Tora, Tora, Tora“, care anunţa că deţin elementul-surpriză. Acest semnal a fost înregistrat şi la bordul navei-amiral Nagato, cu care Yamamoto se afla în Marea Interioară.

Piloţii japonezi bine instruiţi au declanşat o serie de lo-vituri puternice asupra Flotei Pacificului. Cele 40 de avi-oane de atac de pe portavioane, înarmate cu torpile, erau partea cea mai importantă a operaţiunii, întrucât multe dintre ele aveau să atace navele de luptă americane anco-rate la „rândul de nave de război“. Dintre cele opt nave care se găseau acolo, cinci erau expuse în faţa unui potenţial atac cu torpile. Cele 16 avioane-torpilor care ar fi trebuit să atace portavioanele nu au obţinut mare lucru, pentru că acestea nu se aflau ancorate în port şi nu exista un plan alternativ pentru această situaţie. Însă cele 24 de avioa-ne-torpilor care trebuiau să atace navele de luptă au avut mai mult succes. În final, aceste avioane au reuşit să scu-funde rapid navele Oklahoma şi West Virginia, au lovit cu două torpile nava California, care s-a scufundat şi ea în cele din urmă, iar o singură torpilă care a lovit nava Nevada a dus în final şi la scufundarea acesteia. În plus, torpilele

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-53

53

au mai avariat două crucişătoare uşoare, au scufundat o navă de antrenament pentru trageri şi un puitor de mine. Toate acestea s-au întâmplat în doar 11 minute şi cu un cost de numai cinci avioane-torpilor japoneze pierdute.

Eforturile avioanelor-torpilor la distrugerea navelor de război aflate la cheu au fost sprijinite de cele 49 de bom-bardiere de înălţime. După ce bombele de

798 kg, capabile să distrugă blindajul, au fost lansate de la înălţimea de la 3 000 m, zece dintre acestea şi-au atins ţinta. Una din-tre aceste bombe a prilejuit cel mai emblematic mo-ment al atacului, când a lovit magazia de muniţie a navei

Punctul culminant al atacului de la Pearl Harbor a fost distrugerea navei de luptă Arizona de către bombardierele japoneze. Acesta e momentul în care nava este distrusă din cauza detonării magaziilor sale cu muniţie.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-54

Isoroku Yamamoto

54

de luptă Arizona. Explozia care a urmat a distrus complet nava. Celelalte lovituri au avariat uşor navele Maryland, West Virginia şi Tennessee, precum şi o altă navă aflată la reparaţii lângă nava Arizona.

Printre cele 167 de avioane care au făcut parte în fi-nal din al doilea val s-au numărat şi 78 de bombardie-re în picaj. În ciuda faptului că erau pilotate de cele mai bune echipaje din MIJ, rezultatele atacului au fost deza-măgitoare şi au adus prea puţin în plus la distrugerile re-alizate de primul val. Cinci bombe au lovit nava Nevada,

Linia de luptă americană sub atac, în dimineaţa zilei de 7 decembrie. Fusese obţinută o completă surpriză tactică şi bombardierele lansaseră deja primul val de torpile. Nava de luptă Oklahoma, în centrul imaginii, era deja lovită şi avea să se scufunde curând.

Naval History and Heritage Command

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-55

Atacul de la Pearl Harbor

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-56

Isoroku Yamamoto

56

care se deplasa pe canal spre intrarea în port, şi au făcut-o să eşueze. O singură bombă a nimerit nava Pennsylvania, ancorată într-un doc uscat, dar avariile au fost superfici-ale. Crucişătorul uşor Honolulu a fost abia atins şi a sufe-rit avarii moderate, iar în total cele 78 de bombardiere au atins ţinta doar de cincisprezece ori.

Când avioanele japoneze şi-au încheiat treaba, pu-terea navală americană era zdrobită. Absolut incredibil, mişcarea portavioanelor japoneze nici măcar nu fusese observată, darămite atacată, şi doar 29 de avioane au fost

Arizona în flăcări după explozia magaziei de muniţii. Din opt nave de luptă prezente în port în dimineaţa atacului, cinci au fost scufundate. În ciuda acestui fapt, impactul militar a fost nesemnificativ.

Naval History and Heritage Command

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-57

57

doborâte. Jocul riscant făcut de Yamamoto se dovedise un succes care îi depăşea până şi lui aşteptările. Yama-moto a primit vestea succesului fără jubilaţie.

În ciuda legendelor, nu s-a discutat prea mult la bordul navei-amiral a lui

Nagumo şi nici în rândul ofiţerilor de la Flota Combinată despre un al doilea atac asupra bazei din Pearl Harbor. La urma urmei, se obţinuse o mare victo-rie. Yamamoto a pus capăt tuturor discuţiilor privitoare la un nou atac, făcând următorul comentariu:

Ar fi bine, desigur, dacă ar avea succes. Dar până şi un hoţ ezită să se întoarcă pentru a fura mai mult. Mai degra-bă las acest lucru la decizia comandantului forţei de atac. Un bărbat care vrea să facă un lucru o va face fără să i se spună. Nu o va face doar pentru că e îndemnat de cineva de la distanţă. Îmi imaginez că Nagumo nu vrea să o facă.

Impactul raidului lui Yamamoto

Nu e nici un dubiu că atacul de la Pearl Harbor a reprezen-tat un grav şoc psihologic pentru Statele Unite. Totuşi, la nivel militar, chiar dacă pierderile erau serioase, puse în contextul general ele erau în cele din urmă nesemnificati-ve pentru desfăşurarea războiului. Atacurile au scufundat sau avariat 18 nave. Mai important pentru Yamamoto era că cinci nave de luptă fuseseră scufundate sau eşuate. Dintre acestea doar două (Arizona şi Oklahoma) au reve-nit rapid în serviciu; una (Nevada) a revenit abia în 1943 şi celelalte două (West Virginia şi California) s-au întors la flotă în 1944. Celelalte trei nave de luptă avariate erau din nou în serviciu în februarie 1942. Cu toate că atacul acordase prioritate crucişătoarelor, nici unul dintre aces-tea nu a fost scufundat, iar ultimul dintre cele trei care

fuseseră avariate a revenit în serviciu în septembrie 1942. Obstinaţia cu care Yamamoto dorise să scufunde navele de luptă se dovedise o prostie. Atacul nu a distrus mora-lul americanilor, iar din punct de vedere militar era ilogic. Flota Pacificului şi-a schimbat imediat modul de opera-re, de la organizarea concentrată în jurul navelor de lup-tă la cea care punea accentul pe portavioane rapide. După atacul de la Pearl Harbor nici nu prea existau prea multe alte soluţii, având în vedere că americanii nu mai aveau momentan navele necesare formării unei linii de luptă. De asemenea, schimbarea s-a produs şi pentru că era evi-dent că portavioanele uzurpaseră rolul principal pe care până atunci îl jucaseră navele de luptă. Marele raid al lui Yamamoto a demonstrat vulnerabilitatea navelor de lup-tă în faţa atacurilor aeriene, subminând în acest fel însuşi obiectivul atacului.

Deşi scopul lui Yamamoto a fost să distrugă moralul americanilor, pe cei din marele stat major îi convinse-se spunându-le că prin acest atac el va câştiga cele şase luni necesare pentru cucerirea completă a zonelor de sud, în care se aflau resursele de petrol. De fapt, atacul de la Pearl Harbor a fost absolut inutil pentru atingerea aces-tui deziderat. Flota Combinată se bucura de superiorita-te numerică asupra Flotei Pacificului la toate categoriile, în plus, având în vedere şi insulele deţinute de japonezi în centrul Pacificului, care acţionau ca o barieră, flota ame-ricană nu avea mijloacele militare sau, şi mai important, logistice să se opună cuceririlor japoneze.

Ironia supremă a acestui atac a fost că a pornit de la ideea unui amiral

japonez despre care se credea că e un cunoscător al mentalităţii americane. Yamamoto a avut inteligenţa să-şi dea seama că orice război între Statele

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-59

59

Unite şi Japonia s-ar termina prost pentru ţara lui. Având în vedere diferenţa mare dintre forţele armate ale opo-nenţilor, cel mai bine ar fi fost pentru Japonia să-şi atin-gă obiectivele fără să intre în război cu Statele Unite. Totuşi, Yamamoto s-a lăsat convins de ideea pe care o ve-hiculau majoritatea strategilor japonezi, care considerau că un atac asupra posesiunilor britanice şi olandeze va atrage SUA în război. Nu vom şti niciodată dacă sau cum

Consecinţa finală a obsesiei lui Yamamoto de a ataca Pearl Harbor a fost intrarea în război cu Statele Unite. Aici, preşedintele Roosevelt îşi înaintează solicitarea de a declara război Japoniei, a doua zi după atacul de la Pearl Harbor.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-60

Isoroku Yamamoto

60

ar fi răspuns americanii unui atac japonez îndreptat doar împotriva coloniilor britanice şi olandeze, dar este limpe-de că Roosevelt nu dispunea de nivelul de susţinere popu-lară necesar pentru a duce SUA în război în 1941 având în spate doar motivul agresiunii japoneze asupra unor co-lonii. Operaţiunea Pearl Harbor concepută de Yamamoto l-a scutit pe Roosevelt de astfel de dileme. Ironia şi mai mare a raidului făcut de Yamamoto a fost că a avut exact efectul contrar asupra moralului american. În loc să îl dis-trugă, atacul de la Pearl Harbor a înlăturat orice posibi-litate de negociere pentru Statele Unite. „Amintiţi-vă de Pearl Harbor“ a devenit mottoul pentru înfrângerea tota-lă şi definitivă a Japoniei.

Expansiunea japoneză iniţială

Yamamoto reuşise să obţină aprobarea atacului său de la Pearl Harbor, dar nu avea ultimul cuvânt când venea vor-ba de strategia de război japoneză. Adevărata putere era învestită în ofiţerii de la Cartierul General Imperial Su-prem, care aveau responsabilitatea de a crea planuri stra-tegice de mare amploare. Această situaţie dădea adesea naştere unor disensiuni din cauza celor două componen-te din care era alcătuit statul major: armata terestră şi marina, fiecare dintre ele având un alt punct de vedere. În fruntea componentei maritime era amiralul Nagano, care era şeful marelui stat major naval. Nagano şi oa-menii lui aveau misiunea de a concepe strategii genera-le pentru forţa navală, care ulterior trebuiau încadrate în strategia naţională, după negocieri cu armata teres-tră. Controlul lui Nagano asupra strategiei navale era de-parte de a fi absolut, după cum se văzuse şi în plănuirea

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-61

61

operaţiunii de la Pearl Harbour. Rolul lui Yamamoto în formularea strategiilor era deja considerabil înainte de război, iar acum, după succesul de la Pearl Harbor, influenţa lui crescuse şi mai mult.

Atât armata terestră, cât şi marina erau de acord că Japonia trebuia să ducă un război limitat, în care să cu-cerească obiective cheie, şi să folosească puterea

defen-sivă pentru contracararea atacurilor americane, strategie care în final ar fi trebuit să conducă la negocieri de pace. Prima parte a războiului fusese împărţită în două „faze operaţionale“. Prima fază operaţională era la rândul ei împărţită în trei etape diferite. În aceste etape trebuiau să fie ocupate şi pacificate obiective majore din Filipine, Malaysia britanică, Borneo, Birmania (Myanmar), Rabaul şi Indiile de Est olandeze. A doua fază operaţională pre-supunea o expansiune mai mare în Pacificul de Sud, când trebuiau să fie cucerite partea de est a Noii Guinee, Noua Britanie, insulele Fiji, Samoa şi „puncte strategice din zona australiană“. În Pacificul Central ţinta era Midway, iar în Pacificul de Nord, Insulele Aleutine.

Deşi neînţelegerile dintre armata terestră şi marină şi dintre Yamamoto şi marele stat major al marinei privitoa-re la strategie au fost foarte mari în timpul celei de-a doua faze operaţionale, prima fază s-a desfăşurat conform pla-nului. De fapt, pierderile Flotei Combinate erau chiar mai mici decât se preconizase. Invazia Malaysiei şi a Filipine-lor a început în decembrie 1941 şi a întâmpinat doar o rezistenţă slabă din partea Aliaţilor. Pe 10 decembrie s-a înregistrat un succes notabil, când bombardiere japoneze cu rază lungă de acţiune, cu bază terestră, au scufundat importantele nave britanice Prince of Wales şi Repulse, în Marea Chinei de Sud. Acest atac a fost dat cu aeronava al

cărei proiect fusese suţinut de Yamamoto pe când era di-rector la Divizia Tehnică din Departamentul de Aerona-utică. Pentru Yamamoto era o confirmare a convingerii sale că navele de război erau depăşite şi că acestea puteau fi anihilate folosind aviaţia.

Insula americană Guam a fost cucerită pe 8 decem-brie, după o rezistenţă simbolică, iar pe 9 şi 10 decem-brie au fost cucerite şi Insulele Gilbert britanice. Singurul pas greşit a fost eşecul primei tentative de a cuceri insula Wake, pe 11 decembrie. În urma acestui eşec, Yamamoto a dat ordin să fie deplasată în zonă o forţă de atac cu port-avioane din cele care participaseră la atacul de la Pearl Harbor, ca să sprijine următoarea tentativă. Pe 22 de-cembrie, japonezii au debarcat cu succes pe insulă şi au forţat garnizoana să capituleze. Manila, capitala Filipine-lor, a căzut pe 4 ianuarie. Bastionul puterii britanice din Orientul Îndepărtat, fortăreaţa care era Singapore, s-a predat pe 15 februarie.

Forţele navale aliate nu au reuşit să oprească înain-tarea japonezilor în timpul primei faze operaţionale. În prima încleştare majoră de suprafaţă de la începutul răz-boiului, pe 27 februarie, în bătălia din Marea Java, o forţă japoneză a înfrânt o forţă navală aliată de dimensiuni si-milare. Aliaţii nu au reuşit nici să contracareze Kido Butai, care, după operaţiunea de la Pearl Harbor, primise misi-unea să captureze Rabaul, în ianuarie 1942, şi Indiile de Est olandeze, în februarie. Combinaţia dintre forţe aerie-ne comasate şi avioane excelente cu piloţi foarte bine pre-gătiţi făcea din Kido Butai o forţă invincibilă.

Pe 12 februarie, Yamamoto s-a mutat cu statul major la bordul supercuirasatului Yamato. Camerele de pe imensa navă erau cu mult mai spaţioase decât cele de pe Nagato.

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-63
63
Yamamoto se afla acum în culmea popularităţii. Tean-curi de scrisori soseau zilnic, lăudându-i succesul de co-mandant al Flotei Combinate. Yamamoto nu se simţea în largul său în mijlocul tuturor acestor elogii şi cu eu-foria naţională care îi avea în centru pe el şi MIJ. Po-trivit ofiţerilor din subordinea lui, în această perioadă Yamamoto a început să dea semne de nerăbdare văzând că nu este întreprinsă nici o mişcare politică prin care să se capitalizeze succesele militare pe care le prevăzuse.

Yamamoto considera că momentul ideal pentru de-marcarea negocierilor de pace ar fi fost după căderea oraşului Singapore, pe care el o crezuse posibilă în şase luni de la izbucnirea războiului. I-a spus unui amiral, co-leg cu el, că Japonia ar trebui să caute să încheie pace chiar şi cu preţul de a returna teritoriile deja cucerite. Evident, punctul lui de vedere nu era deloc apreciat la Tokyo, mai ales că Japonia atingea, la momentul respec-tiv, apogeul puterii ei. Acest episod arată calităţile, dar şi defectele lui Yamamoto. Era destul de realist încât să ştie foarte bine că un război prelungit cu Statele Unite se va încheia prost, dar destul de idealist încât să creadă că planul său are o bază reală. Yamamoto rămăsese la ideea

Fotografie de proastă calitate din timpul războiului, publicată într-o revistă japoneză, în care apare portavionul britanic Hermes atacat de bombardiere în picaj. Portavionul a fost scufundat pe 9 aprilie 1942, în timp ce se retrăgea spre sud după atacul japonez de la Trincomalee, pe insula Ceylon (Sri Lanka).

Prin amabilitate Michael A. Oren

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-64

Isoroku Yamamoto

64

că războiul din Pacific va putea fi încheiat la fel ca război-iul ruso-japonez – cu o pace negociată.

Fără să existe absolut nici un semn că s-ar face eforturi pentru negocierea păcii, Yamamoto şi statul său major au trebuit să facă planuri pentru următoarea etapă a război-iului. Problema strategiei îl aducea invariabil pe Yama-moto în conflict cu marele stat major al marinei. Acesta dorea să organizeze o campanie în sudul Pacificului care să atingă obiectivele stabilite iniţial în cea de-a doua fază operaţională – adică să taie liniile de comunicaţii spre Australia. Acest lucru ar fi împiedicat Australia să devină o bază de lansare pentru un contraatac american. Flota Combinată avea însă un plan şi mai grandios. Ea propu-nea un atac în Oceanul Indian care să distrugă poziţia Marii Britanii în India, astfel încât japonezii să aibă po-sibilitatea să facă legătura cu trupele germane atunci când acestea ar avansa în Orientul Mijlociu. Planul soli-cita o mare desfăşurare de forţe din partea AIJ (Armata Imperială Japoneză), pentru că se estimase că va fi nevo-ie de cinci divizii pentru cucerirea insulei Ceylon (azi Sri Lanka). Planul nu era realist, pentru că era imposibil să transporţi atâţia oameni şi muniţii pentru declanşarea şi sprijinirea unui astfel de atac, iar după ce armata terestră a declarat că nu sprijină în nici un caz un asemenea plan, acesta a murit în faşă. Dar un element al acestui plan a supravieţuit. În aprilie, Kido Butai a plecat în

Oceanul In-dian să facă raiduri asupra bazelor navale britanice din Ceylon şi să incapaciteze Flota de Est a Royal Navy (Mari-na Regală Britanică). Portavioanele lui Nagumo au atacat masiv bazele de la Colombo şi Trincomalee şi au scufun-dat un portavion uşor şi două crucişătoare grele. Totuşi, nu au reuşit să localizeze şi să distrugă flota britanică.

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-65

65

O forţă condusă de un crucişător japonez a atacat navele britanice din golful Bengal şi a provocat mari distrugeri. În ciuda acestor rezultate, operaţiunea în sine era din punct de vedere strategic un drum fără ieşire, pentru că nu era altceva decât o proiecţie temporară a puterii în Oceanul Indian, care nu putea fi susţinută, nereuşind altceva decât să pună şi mai multă presiune asupra portavioanelor ja-poneze. Pe când acestea făceau ravagii pe Oceanul Indian, aveau să apară primele semne ale unui compromis mor-tal între marele stat major al marinei şi Flota Combinată.

Yamamoto vs. marele stat major al marinei, runda a doua

Odată începută a doua fază operaţională, viziunile stra-tegice ale lui Yamamoto şi cele ale marelui stat major al marinei au început să se diferenţeze. Faza aceasta avea ca plan o expansiune strategică a Japoniei, adăugând la cuceririle de până atunci Noua Guinee, Noua Britanie, Insulele Aleutine, Midway, Fiji, Samoa şi „punctele stra-tegice din zona australiană“. Felul în care se etapizau aceste obiective era esenţial pentru succes. Marele stat major al marinei prefera o înaintare spre sud, pentru a cuceri anumite părţi din Australia. Planul a fost întâm-pinat imediat cu un veto din partea AIJ, care a refuzat să contribuie cu forţele necesare unei asemenea operaţiuni. Chiar şi după împotrivirea armatei terestre, ofiţerii din marină tot mai pledau pentru tăierea legăturilor mari-time dintre Australia şi Statele Unite, care putea fi rea-lizată capturând Noua Caledonie, Fiji şi Samoa. Pentru că această operaţiune presupunea angajarea unei forţe terestre cu mult mai reduse, pe 13 martie, marele stat

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-66

Isoroku Yamamoto

66

major al marinei şi AIJ s-au pus de acord asupra obiecti-vului de cucerire a insulelor Fiji şi Samoa.

Prima parte a celei de-a doua faze operaţionale a înce-put bine, pe 8 martie fiind deja capturate Lae şi Salamaua, din estul Noii Guinee. Americanii au reacţionat imediat şi, pe 10 martie, avioane lansate de pe portavioane au ata-cat forţa de invazie. În afară de pierderile considerabile suferite de mica forţă de invazie, atacul a stopat şi îna-intarea japonezilor, până când aceştia au întărit forţele pe care le aveau în Pacificul de Sud, ca să fie siguri că pot face faţă intervenţiilor ulterioare ale portavioanelor ame-ricane. Forţa răspunsului american a ţinut pe loc expan-siunea japonezilor în Pacificul de Sud, până când Forţa Combinată a putut deplasa în zonă câteva portavioane pentru acoperirea atacurilor.

Cum evenimentele din Pacificul de Sud intraseră în centrul atenţiei,

Yamamoto a refuzat să renunţe la stra-tegiile sale navale. În viziunea lui, era esenţial ca Flota Pacificului să fie distrusă complet. Pentru a putea face asta, Flota Combinată trebuia să atace o ţintă pe care americanii nu şi-ar fi permis să o piardă. Genul acesta de ţintă nu putea fi găsit în Pacificul de Sud, credea el, ci în Pacificul Central. Cea mai bună ţintă ar fi fost Hawaii, nu-mai că japonezii nu aveau capacitatea să atace aceste in-sule. Ca un substitut, Yamamoto a ales atolul Midway. El considera că acesta este suficient de aproape de Hawaii ca Flota Pacificului să fie forţată să respingă cucerirea lui, dar suficient de departe încât să fie imposibil pentru ma-rea forţă aeriană staţionată acolo să intervină.

Viziunea lui nu se potrivea cu cea a marelui stat ma-jor al marinei, conflictul de idei purtându-se făţiş pe par-cursul unor întâlniri desfăşurate la Tokyo în perioada

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-67

67

2–5 aprilie, la care au participat ofiţeri de la marele stat major şi reprezentanţi ai Flotei Combinate. Ofiţerii de la marele stat major au arătat care sunt dificultăţile unei eventuale operaţiuni în Midway. Principala problemă era cum să se facă aprovizionarea atolului odată cucerit, dat fiind că acesta se afla atât de aproape de principala bază a Flotei Pacificului, Pearl Harbor. Dar nici un fel de logică nu putea să îl convingă pe Yamamoto să renunţe la operaţiunea Midway. La 5 aprilie, ameninţând din nou cu demisia, Yamamoto a obţinut aprobarea pentru

Portavionul Hornet lansează bombardiere B-25B pentru raidul asupra Japoniei, pe 18 aprilie 1942. Acest episod l-a umilit pe Yamamoto şi i-a întărit hotărârea de a nimici Flota Pacificului. Nu a fost elementul determinant pentru obţinerea aprobării în vederea desfăşurării operaţiunii de la Midway, deoarece aceasta fusese obţinută cu aproape două săptămâni înainte.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-68

Isoroku Yamamoto

68

planul său. Reuşise din nou să deturneze în favoarea lui formularea strategiei japoneze, dar de data aceasta vic-toria nu a fost completă. În schimbul permisiunii de a organiza operaţiunea Midway, Yamamoto a trebuit să accepte două condiţii impuse de marele stat major al ma-rinei. Ambele au contribuit direct la eşecul operaţiunii Midway. Yamamoto a acceptat să detaşeze o parte din Kido Butai în sprijinul invaziei planificate pentru înce-putul lunii mai la Port Moresby, în Noua Guinee, inva-zie care făcea parte din noul plan ofensiv din Pacificul de Sud. A acceptat, de asemenea, să includă în operaţiunea Midway şi un atac pentru cucerirea anumitor zone din Insulele Aleutine. Aceste mişcări dispersau inutil forţa operaţională pentru Midway. Totuşi, MIJ, afectată fiind de „boala victoriei“ căpătată în urma şirului constant de victorii, nu vedea nici un pericol în demararea simultană a mai multor operaţiuni împotriva unei rezistenţe ame-ricane pe care o presupuneau slabă.

Bătălia din Marea Coralilor

Atacul asupra Port Moresby, cu nume de cod operaţiunea MO, era împărţit în

mai multe etape. În prima fază tre-buia să fie cucerit Tulagi, pe 3 mai. Două portavioane detaşate din Kido Butai trebuiau să acopere spaţiul aerian pe un front larg în Marea Coralilor, ca să împiedice debar-cările forţelor aliate. Japonezii nu credeau că Aliaţii vor ataca în forţă decât spre sfârşitul operaţiunii. Debarcarea în Port Moresby a fost planificată pentru 10 mai.

Aşa cum era caracteristic pentru planificarea japoneză, succesul operaţiunii MO depindea de coordonarea strân-să a unor forţe aflate la mare distanţă. Orice întârziere

în orice aspect al planului avea potenţialul de a arunca în aer toată operaţiunea. O altă caracteristică a planului – şi a planurilor japoneze în general – era ignorarea aproape totală a acţiunilor inamicului. Detaşând doar o parte din Kido Butai, Yamamoto nu doar că a pus în pericol succe-sul operaţiunii MO, ci a expus unităţile implicate la posi-bilitatea de a fi distruse una câte una. Dacă portavioanele implicate erau pierdute sau avariate, nu ar mai fi putut să participe la decisiva operaţiune Midway. De fapt, cele

Primul semnal de revers strategic al războiului pentru japonezi a venit în mai 1942, odată cu bătălia din Marea Coralilor. Portavionul uşor Shoho, în imagine, este atacat de bombardiere-torpilor americane; ulterior s-a scufundat. Acesta a fost începutul unei dezastruoase perioade de 30 de zile pentru Yamamoto şi MIJ, care au văzut cum forţa de atac a marinei japoneze este incapacitată.

Naval History and Heritage Command

două portavioane ale Diviziei 5 Portavioane reprezen-tau plusul de forţă pe care MIJ îl avea în comparaţie cu numărul portavioanelor aflate în dotarea forţelor mari-nei SUA. Aşadar, în esenţă, operaţiunea Midway depin-dea în totalitate de succesul operaţiunii subsidiare MO. Acest fapt demonstrează inflexibilitatea strategiilor japo-neze. Se presupunea că Divizia 5 Portavioane va purta cu succes operaţiunea MO în mai, după care va înainta ra-pid în Pacificul Central pentru a lua parte la operaţiunea Midway. Nici o clipă nu s-a pus problema vreunui even-tual eşec. Atunci când evenimentele nu s-au desfăşurat conform planului, Yamamoto a crezut că slăbita Kido Bu-tai este încă destul de puternică pentru a conduce atacuri-le din Midway şi fără cele două portavioane ale Diviziei 5.

Operaţiunea MO era o ofensivă majoră pentru MIJ, declanşând cea mai mare bătălie navală care se dăduse până atunci în războiul din Pacific. Forţa japoneză era al-cătuită din 60 de nave aflate sub comanda viceamiralului Inoue Shigeyoshi, printre care două portavioane (Shokaku şi Zuikaku), un portavion uşor (Shoho), şase crucişătoare grele, trei crucişătoare uşoare şi 15 distrugătoare. În plus au fost alocate şi 250 de avioane, dintre care 140 aflate la bordul celor trei portavioane.

Fragilitatea planului japonez a fost demonstrată rapid. Insula Tulagi a fost cucerită cu succes pe 3 mai, dar a doua zi avioane decolate de pe portavionul

Yorktown au lovit forţa de invazie de la Tulagi fără să primească ripostă. Americanii şi-au făcut simţită prezenţa în forţă mult mai repede decât anticipaseră japonezii. În următoarele două zile, portavioanele americane şi japoneze au încercat fără succes să se găsească. Pe 7 mai, ambele forţe au intrat în acţiune, şi ambele au avut rezultate dezamăgitoare.

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-71

Bătălia de la Marea Coralilor

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-72

Isoroku Yamamoto

72

Avioanele japoneze decolate de pe portavioane au lan-sat atacuri puternice asupra unei ţinte despre care se cre-dea că sunt portavioane americane. Raportul s-a dovedit fals, iar atacul nimicitor a lovit doar un petrolier şi un distrugător. Şi portavioanele americane au acţionat fără să facă misiuni adecvate de recunoaştere. În loc să găsească principala forţă de portavioane a japonezilor, au trebuit să se mulţumească doar cu un atac asupra portavionului uşor Shoho, pe care l-au scufundat rapid. Era cea mai mare navă pe care japonezii o pierduseră până atunci.

În sfârşit, pe 8 mai, forţele inamice au reuşit să se loca-lizeze şi s-au atacat direct. În acest schimb de focuri, japo-nezii s-au descurcat mai bine. Cele 69 de avioane decolate de pe două portavioane au reuşit să scufunde portavionul Lexington şi să avarieze portavionul Yorktown. În schimb, americanii au reuşit să avarieze portavionul Shokaku, în timp ce Zuikaku a scăpat neatins. Totuşi, avioane-le de pe portavion au suferit pierderi grele, iar japonezii nu le-au mai putut folosi pentru a sprijini debarcarea din Port Moresby. Ca urmare, în după-amiaza zilei de 8 mai, viceamiralul Inoue a anulat operaţiunea MO. Când a aflat, Yamamoto a luat imediat măsuri pentru reluarea bătăliei. A ordonat forţelor japoneze să se îndrepte spre sud pen-tru a urmări şi distruge forţele americane. Era prea târ-ziu, bătălia se încheiase.

Pentru japonezi, Marea Coralilor a reprezentat o serie de oportunităţi pierdute. Forţa de portavioane japone-ze a avut şansa de a prinde în ambuscadă forţele ameri-cane, dar a ratat această şansă din cauza unor acţiuni de recunoaştere incredibil de slabe. Cu toate acestea, pier-derea lui Lexington şi avarierea lui Yorktown erau lovituri puternice pentru Flota Pacificului. Chiar şi aşa, bătălia

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-73

73

fusese un dezastru pentru japonezi. Nu numai că atacul asupra Port Moresby a fost oprit – primul eşec strategic al japonezilor de până atunci –, dar bătălia a contribuit major la eşecul lui Yamamoto de a distruge Flota Pacifi-cului. Avariatul Yorktown a supravieţuit bătăliei şi era în acţiune la Midway în mai puţin de o lună, nici unul din-tre cele trei portavioane japoneze care fuseseră implica-te în Operaţiunea Mo nefiind disponibile la aceea dată. Portavionul uşor Shoho fusese scufundat, Shokaku era

Shokaku, pe Marea Coralilor, atacat de aeronave lansate de pe portavioanele americane. Portavionul a fost lovit de trei bombe şi nu a putut fi reparat la timp pentru a participa la operaţiunea Midway. Nava-soră, Zuikaku, era şi ea

indisponibilă după ce unitatea ei de avioane de luptă a suferit pierderi grele. Pierderea lor l-a lăsat pe Yamamoto fără o treime din portavioanele grele, fix înaintea bătăliei care avea să fie decisivă pentru el.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-74

Isoroku Yamamoto

74

avariat, iar flotila de avioane de pe Zuikaku fusese dis-trusă şi era nevoie de timp ca să fie refăcută. Yamamoto abandonase principiul comasării de forţe şi alocase forţe insuficiente pentru o operaţiune secundară, punând ast-fel în pericol succesul operaţiunii principale. Un alt ele-ment care nu i-a ajutat deloc pe japonezi a fost că, după atacul de la Pearl Harbor, cele şase portavioane din Kido Butai nu au mai acţionat niciodată într-un singur grup.

Planul lui Yamamoto pentru Midway

Planul japonez pentru bătălia de la atolul Midway va fi analizat în detaliu, deoarece a fost conceput de statul ma-jor al lui Yamamoto şi aprobat chiar de el. Yamamoto nu considerase niciodată că Pearl Harbor a fost un test ade-vărat, întrucât fusese un atac făcut asupra unui inamic adormit. Midway trebuia să fie adevărata lui victorie şi bătălia decisivă a războiului.

Din păcate pentru japonezi, planul pentru operaţiunea MI (nume de cod al atacului de la Midway) avea multe de-fecte. Ca de obicei, planul cerea o sincronizare perfectă a unor forţe aflate la mare distanţă. Ca de obicei, planul se baza pe o serie de presupuneri privitoare la reacţia ame-ricanilor. Şi mai mult decât de obicei, aceste presupuneri privitoare la modul în care vor aborda americanii lupta nu se bazau pe nimic concret.

Atacul asupra Midway fusese planificat să înceapă în dimineaţa de 3 iunie cu un raid făcut de avioanele flotei de portavioane a lui Nagumo. Pentru această operaţiune, Nagumo nu avea decât patru portavioane, iar acestea trebuiau să se apropie de Midway din nord-vest, ca să

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-75

75

anihileze forţele aeriene din zona atolului. Se presupunea că atacul va reprezenta cu siguranţă o surpriză strategică şi tactică. Apoi, pe 4 iunie erau prevăzute alte atacuri ae-riene, care să pregătească debarcarea trupelor. Un grup de transport avea să aducă la Midway pe 6 iunie 5 000 de soldaţi. Debarcarea urma să fie sprijinită de mai multe forţe, inclusiv de un „Grup de Sprijin Strâns“, alcătuit din patru crucişătoare grele, două distrugătoare şi un grup de dragoare, şi corpul principal al forţei de invazie, alcă-tuit din două nave de luptă, încă patru crucişătoare grele, opt distrugătoare şi un portavion uşor.

În timpul bătăliei din Marea Coralilor, japonezii au provocat pierderi mari Flotei Pacificului; portavionul Lexington, a cărui explozie e surprinsă în imagine, a fost scufundat, iar un alt portavion, Yorktown, a fost avariat.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-76

Isoroku Yamamoto

După rapida capturare a insulei (altă presupunere greşită, pentru că elementele combatante care debarcau nu erau cu mult mai numeroase decât soldaţii americani aflaţi în tranşee), trupele japoneze de geniu aveau misiu-nea să facă baza operaţională. Aveau fix o zi să facă acest lucru, deoarece în ziua următoare era aşteptată replica flotei americane.

Cucerirea atolului Midway era doar preludiul pen-tru cea mai importantă parte din planul lui Yamamo-to. Toată bătălia se ducea pornind de la premisa că un atac asupra atolului Midway va forţa Flota Pacificului să intre în luptă. Portul din Midway era momeala pen-tru flota americană, care ar fi trebuit să părăsească neîn-târziat Pearl Harbor ca să contraatace Flota Combinată care ar fi cucerit Midway. Altă presupunere uimitoa-re a japonezilor era că operaţiunea MI va beneficia de elementul-surpriză şi din acest motiv Flota Pacificului va avea nevoie de trei zile ca să plece din Pearl Harbor şi să ajungă la Midway pentru luptă. Acest fapt i-ar fi dat lui Yamamoto timp destul să-şi pună la punct cap-cana. Yamamoto era îngrijorat că o demonstraţie prea mare de forţă din partea Flotei Combinate i-ar fi făcut pe americani să se gândească mai bine înainte să-şi intre în rolul pe care trebuiau să îl joace în dramă şi ar fi putut să îi convingă să nu mai lupte deloc. Poate preocuparea aceasta explică dispersarea lui de forţe, un fel de păcă-leală necesară ca americanii să nu-şi dea seama de ade-vărata forţă a trupelor sale.

După ce Midway ar fi fost capturat, forţa de invazie trebuia să rămână în apropiere de insulă, ca momea-lă, atrăgându-i în luptă pe americani. Portavioanele lui Nagumo trebuiau să se instaleze în poziţii la circa 500

de mile în nord-estul atolului. Celelalte forţe grele ale ja-ponezilor trebuiau să stea pe undeva prin nord, în afara razei de acţiune a avioanelor de recunoaştere america-ne. Corpul principal al flotei, în care intra nava-amiral a lui Yamamoto, Yamato, avea să fie poziţionat la circa 300 mile vest de forţele lui Nagumo, iar cealaltă forţă, alcătuită din nave de luptă, trebuia să ocupe poziţii la cir-ca 500 mile nord de corpul principal. Între timp, două portavioane care erau destinate operaţiunii din Aleutine trebuiau să avanseze spre sud şi să ocupe o poziţie la cir-ca 300 de mile est de Forţa de Gardă.

După ce toate forţele japoneze şi-ar fi ocupat poziţiile, se presupunea că Flota Pacificului îşi va face apariţia pen-tru a ataca forţa de invazie de la Midway. Conform unei alte presupuneri, la reacţia Flotei Pacificului aveau să fie antrenate nu numai portavioanele rămase, ci şi toate na-vele de luptă. Acest fapt i-ar fi permis Flotei Combinate să pună în practică planul ei antebelic, intens pregătit, de a distruge Flota Pacificului. Navele de luptă comasate din Flota Combinată urmau să dea lovitura de graţie.

Un element important al bătăliei decisive era Opera-ţiunea AL, şi anume planul de a cuceri două insule din Aleutine simultan cu atacul de la Midway. În ciuda legen-delor persistente, operaţiunea Aleutine nu a fost o diversi-une menită să îndepărteze de Midway forţele americane; Yamamoto voia să-i atragă pe americani la Midway, nu să-i îndepărteze. Operaţiunea AL includea un atac lan-sat de pe portavion asupra bazei navale americane de la Dutch Harbor, pe 3

iunie, în aceeaşi zi cu atacul planifi-cat la Midway. Debarcările pe insulele Kiska şi Adak erau programate pentru 6 iunie. O altă debarcare, opţională, pe Attu, era programată pentru 12 iunie.

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-78

Isoroku Yamamoto

78

Forţele direct angajate în această operaţiune micşorau considerabil resursele lui Yamamoto. Printre ele se gă-seau, cel mai important, două portavioane, dar şi şase crucişătoare şi douăsprezece distrugătoare. Alte patru nave de luptă, două crucişătoare uşoare şi douăspre-zece distrugătoare trebuiau să asigure sprijinul de la distanţă pentru operaţiunea AL. Toate aceste eforturi pentru îndeplinirea unui obiectiv secundar erau exage-rate. Orice relocare a forţelor care puteau fi implicate în bătălia decisivă era lipsită de înţelepciune şi inutilă. Dacă operaţiunea Midway ar fi decurs bine, Insulele Aleu-tine ar fi putut fi cucerite oricând de Yamamoto. Dacă operaţiunea Midway ar fi fost un eşec, oricum terenul câştigat în Aleutine nu ar fi putut fi păstrat, aşa cum s-a demonstrat mai târziu, în 1943. Nici una dintre forţele trimise în nord pentru operaţiunea AL nu se găsea în poziţiile din care ar fi putut sprijini operaţiunea MI, din acest motiv fiind în esenţă inutile pentru bătălia decisi-vă cu Flota Pacificului. Totuşi, în mintea lui Yamamoto, o comasare a forţelor nu era necesară în condiţiile în care bătălia urma să fie dată împotriva unor rămăşiţe slabe ale marinei americane.

Oricum ar fi interpretat, planul lui Yamamoto era greşit. Era construit pe o serie de supoziţii greşite, era mult prea complex şi, poate cel mai important, împiedi-ca sprijinirea reciprocă a celor douăsprezece forţe risipi-te pe vasta suprafaţă a Pacificului. Dispersându-le astfel, mai întâi la Marea Coralilor, apoi pentru operaţiunea AL şi în sfârşit chiar pentru invazia din Midway, Yamamoto a ratat şansa de a profita de superioritatea numerică pe care o avea asupra Flotei Pacificului. Yamamoto se con-frunta cu problema că o operaţiune atât de mare nu avea

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-79

Atolul Midway, pe care se vede aerodromul de pe Insula de Est, cu insula Sand în plan îndepărtat. Yamamoto a ales cu mare grijă Midway ca loc de desfăşurare a bătăliei lui decisive pentru nimicirea Flotei Pacificului. Singura presupunere corectă din planul lui a fost că americanii vor lupta pentru Midway. Cu toate acestea, rezultatul nu a fost cel anticipat de Yamamoto.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-80

Isoroku Yamamoto

80

cum să fie surprinzătoare pentru inamic (aşa cum erau în mod tradiţional planurile japonezilor) şi în acelaşi timp să se poată sprijini reciproc. În loc să prefere inducerea în eroare a adversarului, ar fi fost mai bine ca Yamamoto să aleagă sprijinul reciproc. Aşa, alegând elementul-surpri-ză, s-a ajuns în situaţia în care japonezii au fost depăşiţi numeric în punctul de contact decisiv, în care cursul bă-tăliei a fost decis. Forţa americană, cu cele 26 de nave ale sale, a ajuns

faţă în faţă cu cele 20 de nave ale Kido Butai, iar celor 233 de avioane din flota americană (348, dacă le socotim şi pe cele aflate pe Midway) Nagumo a putut să le răspundă cu o forţă totală de doar 248 de aeronave.

Aşa cum am mai spus, planul lui Yamamoto a fost construit pe un şir întreg de presupuneri greşite. Cea mai importantă dintre presupunerile sale a fost şi singura corectă: americanii aveau să lupte pentru Midway. Numai că presupunerile pe care le-a făcut în legătură cu felul în care aceştia vor lupta au fost cu totul greşite, la fel şi convingerea lui că operaţiunea va beneficia de elementul-surpriză. Atunci când la greşelile planului lui Yamamoto s-au adăugat şi cele ale planului dezvoltat de statul major al Kido Butai, MIJ a pornit definitiv pe dru-mul unei înfrângeri dezastruoase.

Bătălia de la Midway

Ceea ce nu ştia Yamamoto era că americanii aflaseră că japonezii plănuiesc o operaţiune majoră în Pacificul Cen-tral. Pe 2 iunie, trei portavioane americane se aflau în poziţii, la 325 de mile nord-est de Midway, în vederea unei ambuscade în care să prindă Kido Butai. Faptul că Yamamoto a folosit neadecvat serviciul de recunoaştere

aeriană le-a permis celor trei portavioane să scape neob-servate înainte de bătălie.

Lupta a început pe 3 iunie, când un avion american de-colat de pe Midway a observat grupul japonez de trans-port trupe la 700 de mile vest de atol. Întrucât Kido Butai plecase din Japonia cu o zi mai târziu decât fusese pla-nificat, atacul aerian asupra atolului a fost amânat pen-tru 4 iunie. Pe 4 iunie la orele 4.30, Nagumo a declanşat atacul asupra insulei cu 108 avioane. Atacatorii au reuşit să-i împrăştie pe apărători, dar nu au putut să distrugă facilităţile de pe insulă. Mai mult decât atât, avioane-le de atac cu baza la Midway plecaseră deja să lovească

Yamamoto la Midway

Cea mai mare victorie a lui Yamamoto trebuia să fie bătălia decisivă pe care el o plănuise în jurul atolului Midway. El spera că acest atac îi va sili pe americani să arunce în luptă toate forţele rămase din Flota Pacificului. Acestea urmau să fie prinse într-o capcană şi ulterior zdrobite, pregătind astfel scena pentru negocierea păcii. De la bun început, complicata schemă făcută de Yamamoto nu a decurs conform planului. Elementul-surpriză nu a fost obţinut şi, în dimineaţa de 4 iunie 1942, forţa japoneză de portavioane a fost atacată de avioane americane cu baza pe Midway, apoi de avioane lansate de pe portavioanele americane. La ora 10.50, Yamamoto, aflat la bordul navei-amiral Yamato, primeşte vestea că trei dintre cele patru portavioane japoneze sunt în flăcări. A fost o lovitură devastatoare, care însemna că bătălia era pierdută. Yamamoto este înfăţişat aici în uniforma de amiral (1), avându-i în jur pe ofiţerii statului său major – un căpitan (2), un comandor (3), un locotenent-comandor din departamentul aviaţie (4).

Ora destinului

2
4
Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-83
83
1
3
Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-84
Isoroku Yamamoto
84
portavioanele japoneze care fuseseră localizate la orele 5.30. Informaţia a fost transmisă şi celor trei portavioa-ne americane, iar în curând încă 116 avioane, în afară de cele pornite de la baza Midway, declanşau atacul asupra Kido Butai.

Avioanele din Midway au atacat cu mult curaj, însă nu au reuşit nici măcar o lovitură asupra forţei lui Nagumo. În mijlocul acestor atacuri necoordonate, unul dintre avi-oanele de recunoaştere din dotarea lui Nagumo a rapor-tat prezenţa unei forţe de atac americane în zonă. Abia la

Presupunerea japonezilor că vor obţine o surpriză tactică şi strategică la Midway a fost invalidată pe 4 iunie, odată cu iniţierea luptei. Aici, portavionul Akagi este atacat de bombardiere B-17 decolate din Midway.

Naval History and Heritage Command
Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-85
85

ora 8.30 a fost confirmată prezenţa unui portavion ame-rican. Lucrul acesta l-a pus pe Nagumo în faţa unei dile-me uriaşe. Cu toate că ordinele primite de la Yamamoto îi cereau să păstreze o forţă aviatică în rezervă pentru ata-carea ţintelor de suprafaţă, Nagumo începuse să-şi reîn-armeze acele aeronave pentru a le folosi în următorul atac asupra insulei Midway. Acum, atacat dinspre Midway şi ulterior de pe portavionul american, Nagumo putea fie

Portavionul Hiryu înaintând cu viteză maximă pentru a scăpa de bombele aruncate de avioanele B-17. Atacurile date de avioane cu baza la Midway nu au fost eficiente, dar la sfârşitul zilei de 4 iunie bombardierele în picaj decolate de pe portavioane scoseseră din luptă toate cele patru portavioane ale lui Nagumo.

Naval History and Heritage Command
Ora destinului
Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-86
Isoroku Yamamoto
86

să declanşeze un atac imediat asupra forţelor navale ame-ricane cu avioanele doar parţial reînarmate, fie să aştepte întoarcerea şi înarmarea avioanelor care reveneau după primul atac asupra insulei, urmând ca apoi să ordone un atac masiv cu toate aeronavele înarmate complet. Nagu-mo a optat pentru cea de-a doua variantă.

Nu a fost varianta cea mai bună. Începând cu ora 10.22, bombardiere în picaj decolate de pe portavioa-nele americane au luat prin surprindere şi au atacat cu succes trei dintre portavioanele japoneze. Cu punţile

Comparativ cu pierderile japoneze de la Midway, cele americane au fost minime. Aici, portavionul Yorktown este lovit de o torpilă lansată cu ajutorul unui

avion.

Naval History and Heritage Command

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-87

Bătălia de la Midway

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-88

Isoroku Yamamoto

88

încărcate de avioane înarmate având rezervoarele pline de combustibil, toate trei portavioanele s-au transfor-mat în epave de foc. Un singur portavion, Hiryu, a supra-vieţuit, iar de pe acesta s-a lansat imediat un contraatac. Două astfel de atacuri au lovit Yorktown şi l-au scos din luptă. Mai târziu în aceeaşi după-amiază, celelalte două portavioane americane rămase au localizat şi au distrus portavionul Hiryu. Puterea de atac a Kido Butai fusese distrusă şi bătălia pierdută.

În timpul bătăliei, Yamamoto a suferit de puternice dureri de stomac, fiind diagnosticat mai târziu cu viermi intestinali. Când a fost localizat primul portavion ame-rican, ofiţerii din Flota Combinată erau optimişti şi cre-deau că distrugerea navelor americane va avea loc mai devreme decât anticipaseră. Nu peste mult timp, la bor-dul navei-amiral a ajuns vestea că trei portavioane japo-neze sunt în flăcări. Când dezastrul s-a abătut asupra lui Nagumo, Yamamoto se afla la circa 500 de mile vest, pe Yamato. Se spune că, atunci când a primit vestea, Yama-moto doar a mormăit ceva.

Încă mai erau mari speranţe în contraatacul dat de Hiryu. Ultimul portavion al lui Nagumo era comandat de agresivul contraamiral Yamaguchi Tamon, prieten cu Yamamoto, care era văzut de mulţi ca un viitor coman-dant al Flotei Combinate. La ora 12.20, Yamamoto a emis o serie de ordine menite să recâştige controlul asupra bă-tăliei. Corpul principal şi forţa de acoperire a invaziei au primit ordinul să sprijine Kido Butai. Forţa de transport a fost mutată înspre nord-vest, unde trebuia să aştepte de-rularea evenimentelor. Portavioanele din Aleutine au pri-mit ordin să se îndrepte spre sud. La ora 13.10, Yamamoto a dat alte instrucţiuni pentru crucişătoarele din forţa

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-89

89

de acoperire – să bombardeze şi să distrugă aerodromul din Midway. Speranţa lui Yamamoto de a transforma în-frângerea în victorie s-a spulberat când Hiryu a fost incen-diat în urma atacului aerian american din jurul orei 17.00.

Chiar şi după ce s-a aflat de distrugerea lui Hiryu şi după rapoartele patrulelor de recunoaştere care infor-mau că multe dintre portavioanele americane rămăsese-ră operaţionale, Yamamoto a dat la ora 19.15 ordine care sugerează că nici atunci nu înţelesese gravitatea situaţiei. El plănuia să angajeze forţele japoneze de suprafaţă într-o bătălie de noapte împotriva portavioanelor americane;

În afară de patru portavioane, japonezii au pierdut la Midway şi crucişătorul greu Mikuma, fotografiat aici pe 6 iunie, după ce a fost atacat de bombardiere americane în picaj decolate de pe portavioane.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-90
Isoroku Yamamoto
90

între timp, Midway trebuia să fie neutralizat prin bom-bardamente. Abia la ora 0.15, pe 5 iunie, s-a înclinat în faţa inevitabilului şi a dat ordin forţelor navale care se în-dreptau spre est, în căutarea portavioanelor americane, să se întoarcă şi să se alăture corpului principal. La ora 0.20, crucişătoarele au primit ordinul de a înceta bom-bardamentul insulei. În sfârşit, la ora 2.55, Yamamoto a anulat toate operaţiunile din Midway. A respins propu-nerea statului său major de a scoate din luptă Midway

Crucişătorul greu american Quincy atacat de crucişătoare japoneze în timpul bătăliei de la insula Savo, pe 9 august 1942. În ciuda faptului că japonezii au provocat pierderi mai mari decât cele suferite de ei în timpul nenumăratelor ciocniri de suprafaţă din timpul campaniei Guadalcanal, strategia lui Yamamoto de a angaja pe rând unităţile de luptă a condamnat Japonia la înfrângere.

Naval History and Heritage Command
Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-91
91

cu bombardamente de pe cuirasate, cu următorul co-mentariu: „Ar trebui să ştiţi că, dintre toate tacticile na-vale, cea de a trage cu tunul într-o insulă este considerată cea mai stupidă“.

În timpul bătăliei, Yamamoto a fost nevoit să ordone personal evacuarea vechiului său portavion Akagi, care s-a scufundat în dimineaţa zilei de 5 iunie. Şi-a asumat responsabilitatea pentru pierderea bătăliei şi le-a spus ofiţerilor săi că îşi va cere personal scuze împăratului. A mai ordonat ca forţele lui Nagumo să nu fie critica-te. A doua zi, Yamamoto s-a retras în cabina sa, fiind di-agnosticat cu viermi intestinali. Nu a mai ieşit de acolo până pe 10 iunie, când Nagumo şi alţi ofiţeri de stat ma-jor ai Kido Butai au fost aduşi la bordul lui Yamato. Rezul-tatul luptei îl şocase profund pe Yamamoto. Nu numai că era o bătălie dezastruoasă pentru MIJ, dar distruse-se orice şansă pentru Japonia să dicteze termenii unei păci. Acum iniţiativa războiului din Pacific putea fi pre-luată de oricine, dar Yamamoto nu a mai pregătit vreo strategie de atac de o asemenea amploare. Ofensive-le japo-nezilor din Pacificul de Sud au fost anulate. Pe 7 august, trupele marinei americane au debarcat pe in-sulele Guadalcanal şi Tulagi din arhipelagul Solomon. Acum, Yamamoto era nevoit să ducă pentru prima oară o campanie defensivă.

Campania Guadalcanal

Puşcaşii marini americani au trecut repede de apărătorii de la Tulagi şi, spre sfârşitul zilei de 8 august, aerodro-mul neterminat de pe Guadalcanal se afla şi el în mâinile americanilor. Reprezentantul MIJ din zonă, viceamiralul

Ora destinului
Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-92
Isoroku Yamamoto
92

Mikawa Gun’ichi, comandantul noii Flote 8 de la Rabaul, a reacţionat repede. El şi-a strâns toate forţele pe care le avea la dispoziţie – cinci crucişătoare grele, două crucişătoare uşoare şi un distrugător – şi a ordonat un atac asupra forţelor

aliate de invazie în noaptea de 8 spre 9 august. Reacţia curajoasă a lui Mikawa a dus la o victo-rie strălucită, în urma căreia patru crucişătoare grele ale Aliaţilor (trei americane şi unul australian) au fost scu-fundate. Nici o navă japoneză nu a fost pierdută. A fost una dintre cele mai grele înfrângeri suferite de americani în acel război, singura consolare fiind că Mikawa nu a ata-cat şi navele de transport, lipsite de apărare. Dacă ar fi fă-cut asta, primul contraatac american din Pacific ar fi fost mort din faşă. Yamamoto şi-a exprimat dezamăgirea pen-tru această scăpare a lui Mikawa, dar nu l-a eliberat din funcţie şi acesta şi-a păstrat cu succes postul de comandă până la sfârşitul campaniei.

Cartierul General Imperial Suprem a considerat iniţial că debarcările americane nu sunt decât „misiuni de recunoaştere în forţă“, dar în cele din urmă şi-a dat sea-ma ce se întâmplă şi MIJ a estimat efectivele americane prezente la momentul respectiv la Guadalcanal ca fiind de mărimea unei divizii de puşcaşi marini. Totuşi, ceva mai târziu, estimarea a fost revizuită în jos şi a fost demarat un fatal model de atacuri limitate.

În locul unui atac masiv cu trupe terestre, în care iniţial se prevăzuse să intre o brigadă, două regimente şi trupe navale speciale de debarcare, MIJ a ajuns la conclu-zia că americanii pot fi expediaţi rapid cu elemente din-tr-un singur regiment. Pe 21 august, un batalion japonez întărit a atacat defensiva fortificată a puşcaşilor marini şi a fost anihilat.

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-93

93

Yamamoto şi Flota Combinată au reacţionat cu întârzi-ere la provocarea americanilor. Pe la mijlocul lunii august, Yamamoto adunase o forţă care să se ocupe de incursiu-nea americană. În total erau patru cuirasate, trei portavi-oane, 16 crucişătoare şi 30 de distrugătoare. Yamamoto a detaşat această forţă pe 25–26 august pentru a proteja un mic convoi de transport spre Guadalcanal, având misi-unea să distrugă orice unităţi navale americane care s-ar afla în zonă. Ciocnirea care a urmat, cunoscută ca „bătă-lia din estul insulelor Solomon“, a fost cea de-a treia lup-tă cu portavioane din război. Flota Combinată nu a reuşit să-şi atingă nici unul dintre obiective, portavioanele ame-ricane nu au fost distruse, iar convoiul cu întăriri nu a pu-tut ajunge pe insulă. Pierderile suferite de japonezi au fost grave – 75 de avioane anihilate, un crucişător uşor, un transportor şi un distrugător scufundate. În schimb,

Viceamiralul Mikawa Gun’ichi se afla la comanda Flotilei 8 în timpul campaniei Guadalcanal. Era un comandant agresiv, dar a ratat şansa de a distruge navele de transport americane în orele imediat următoare bătăliei de la insula Savo.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-94

Isoroku Yamamoto

94

portavionul american Enterprise a fost avariat, dar a reuşit să evite încercările japonezilor de a-l distruge complet. Una peste alta, în ciuda avantajului numeric, performanţa japonezilor a fost dezamăgitoare, marcată de lipsă de agre-sivitate a atacurilor de pe portavioane şi de lipsă generală de

coordonare a eforturilor de a proteja convoiul. Pentru că aerodromul de pe Guadalcanal era acum operaţional, convoaiele lente de transportoare nu se mai puteau apro-pia de insulă. Până la distrugerea aerodromului, întăririle nu puteau ajunge pe insulă decât prin intermediul inefici-entelor curse nocturne făcute cu distrugătoare.

Japonezii au continuat să subestimeze numărul puş-caşilor americani de pe insulă. Când un distrugător a reuşit să debarce pe insulă 6 200 de soldaţi în vederea unui atac în perimetrul americanilor, se estima că numă-rul acestora ar fi în jur de 2 000. De fapt, numărul real se apropia de 20 000. Atacul japonez, lansat în două nopţi consecutive, între 12–14 septembrie, a eşuat şi el. Yamamoto şi ofiţerii de la Flota Combinată au criticat arma-ta terestră pentru că a fost mult prea încrezătoare. Între timp, lupta pentru control în apele din jurul insulei Gua-dalcanal începea să se încline în favoarea japonezilor. Un submarin japonez a scufundat portavionul Wasp pe 15 septembrie. Astfel, un singur portavion american a ră-mas activ în Pacific, Hornet. În aceeaşi perioadă, japone-zii aveau chiar şi câte patru portavioane active în Pacificul de Sud – marcând astfel începutul unei perioade în care aceştia au avut cel mai mare avantaj în privinţa număru-lui de portavioane. Yamamoto însă nu şi-a dat seama de avantajul său şi nici nu s-a folosit de el.

Viaţa lui Yamamoto în timpul acestor sâcâitoare bătă-lii de uzură nu era deloc neplăcută. El şi-a păstrat centrul

de comandă de pe spaţiosul Yamato, acum ancorat în la-guna Truk. Inactivitatea navei în timpul acestei campa-nii i-a adus porecla de Hotel Yamato. Chiar şi în condiţii de război, mâncarea de pe Yamato era de cea mai bună calitate şi mulţi vizitatori au remarcat nivelul înalt de trai de pe nava-amiral. Mai mult, ofiţerii din statul ma-jor al Flotei Combinate îl protejau pe Yamamoto de ori-ce neplăcere, cum ar fi, de exemplu, întâlnirea cu soldaţi

Prima bătălie cu portavioane din campania Gudalcanal a avut loc pe 24 august. Aici, o bombă japoneză explodează la bordul portavionului Enterprise. Bătălia s-a încheiat nedecis, dar Yamamoto nu şi-a atins obiectivul de a distruge flota americană şi nici măcar nu a reuşit să ajungă pe insulă cu un mic convoi de întăriri.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

răniţi, pentru a nu-l tulbura. Cu toate acestea, în timpul şederii de la Truk, părul lui Yamamoto încărunţise vizibil. Corespondenţa lui a devenit tot mai deprimată, el însuşi sugerând des că nu mai are mult de trăit. Pesimismul său tot mai mare reiese din acest fragment de scrisoare adre-sată unuia dintre prietenii lui:

Aici situaţia e grea. Am simţit de la început că America nu va renunţa prea uşor la poziţiile pe care le-a obţinut cu sa-crificii atât de mari, şi eu am insistat că avem nevoie de mult mai multă pregătire şi de o disponibilitate mai mare de a

face la rândul nostru sacrificii, dar toată lumea de aici persistă în acest optimism facil.

Furia cea mai mare era rezervată de Yamamoto pen-tru AIJ, a cărei încredere exagerată se tradusese prin-tr-un lanţ de înfrângeri suferite în timpul tentativelor de dislocare a puşcaşilor marini. Yamamoto a afirmat la un moment dat că oamenii din AIJ sunt mult mai periculoşi decât americanii. Cu toate acestea, a fost impresionat de rugăminţile soldaţilor de la Guadalcanal şi a făcut tot ce a putut ca să-i sprijine. Pentru cei mai mulţi care in-trau în contact cu el, părea binedispus. Când nu era în desfăşurare vreo operaţiune majoră, Yamamoto profita de timp să răspundă scrisorilor primite sau făcea caligra-fie (era cunoscut ca expert în această artă).

În octombrie era evident chiar şi pentru japonezi că bătălia de la Guadalcanal începe să ia forma unei ciocniri decisive. Lupta nu putea fi câştigată decât dacă garnizoa-na japoneză de pe insulă ar fi primit întăriri considera-bile. Pentru următorul atac avea să fie detaşată o divizie întreagă. Din acest motiv s-au intensificat eforturile pen-tru deplasarea forţelor necesare spre Guadalcanal până la

Campania pentru Guadalcanal

13 sau 14 octombrie, astfel încât pe 20 octombrie să se poată lansa ofensiva. În sprijinul ofensivei, Flota Combi-nată a promis că va face curse de noapte cu distrugătoa-re şi tendere de hidroavioane (încărcate cu echipament greu) către Guadalcanal, va intensifica bombardamente-le asupra aerodromului şi va organiza un convoi masiv de nave de transport până pe insulă.

Pe 28 septembrie, câţiva ofiţeri din armata terestră au venit cu avionul la Truk pentru a obţine aprobarea lui Yamamoto pentru plan. Unul dintre aceştia i-a poves-tit cât de mult au suferit soldaţii din Guadalcanal din ca-uza lipsei de provizii. La aceasta, Yamamoto a replicat: „Dacă soldaţii au flămânzit din cauza lipsei de provizii, atunci marinei ar trebui să-i fie ruşine“. Apoi a promis: „O să vă asigur acoperire chiar dacă ar fi să vin eu însumi cu Yamato până la Guadalcanal“. Yamamoto a acceptat planul celor din armata terestră, inclusiv folosirea trans-portoarelor, şi a pus în mişcare o idee pe care ofiţerii săi o vehiculau încă de la începutul lunii septembrie. Navele de luptă aveau să fie folosite pentru suprimarea aerodro-mului, astfel încât convoiul cu întăriri să poată aduce la Guadalacanal destui soldaţi pentru a-i depăşi numeric pe americani. Yamamoto considera acum că principala mi-siune a Flotei Combinate era să sprijine recucerirea insu-lei; distrugerea Flotei Pacificului trecuse pe locul al doilea.

În noaptea de 13 spre 14 octombrie, Yamamoto şi-a onorat promisiunea. Două nave de luptă au bombardat aerodromul de pe Guadalcanal. Au folosit 918 proiectile de calibru 355 mm, au distrus 40 de avioane şi au închis temporar aerodromul. Când amiralul care era însărcinat cu aceste operaţiuni a protestat, argumentând că riscuri-le la care sunt supuse navele de luptă depăşesc câştigurile,

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-99
99
Yamamoto a încheiat rapid discuţia spunându-i că va con-duce personal operaţiunile, dacă e necesar. Aceasta a fost misiunea în care navele de război japoneze au obţinut cel mai mare succes din timpul războiului. Cu aerodromul scos din funcţiune, Yamamoto a ordonat Flotei Combina-te să atace flota americană.

Convoiul japonez a ajuns pe insulă în noaptea de 14 spre 15 octombrie. A fost precedat de două crucişătoare grele care, din nou, au bombardat aerodromul. Avioane lansate de pe două portavioane au asigurat acoperirea aeriană a transportului. Avioanele americane au reuşit într-adevăr să scufunde trei dintre cele şase transporturi, dar 4 500 de soldaţi şi două treimi din proviziile şi echi-pamentul lor au debarcat cu succes. În noaptea de 15 spre

Yamamoto a susţinut ideea de a folosi nave de luptă pentru bombardarea aerodromului Henderson, de pe Guadalcanal, spre sfârşitul campaniei. Motivele lui rămân neclare, dar fără îndoială a fost vorba de lipsa generalizată de combustibil din zonele avansate şi de refuzul de a angaja nave de luptă, care erau ţinute în rezervă pentru bătălia decisivă. În cele din urmă, au fost folosite nave din clasa Kongo, de care se putea dispersa. În imagine este nava Hiei, în 1942, înainte de a fi trimisă într-o misiune de bombardament şi apoi scufundată în noiembrie 1942.

Naval History and Heritage Command

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-100

Isoroku Yamamoto

100

16 octombrie Yamamoto a păstrat în continuare presiu-nea cu un alt bombardament de crucişătoare şi a mai fă-cut câteva transporturi cu ajutorul distrugătoarelor.

După mai multe amânări, armata terestră a lansat ofensiva pe 24 octombrie. Atacul principal al japonezilor a venit, în sfârşit, în noaptea de 25 spre 26 octombrie. Deşi ar fi putut să fie o victorie, toate atacurile au fost respinse cu pierderi mari. Simultan cu atacul terestru, Yamamoto a plănuit cea mai amplă operaţiune navală de până atunci, pentru a contracara şi a învinge orice forţă navală americană care ar fi operat în sprijinul puşcaşilor

Forţa japoneză de portavioane a avut cele mai bune rezultate din război în timpul bătăliei de la Santa Cruz, pe 26 octombrie 1942. În această imagine, un atac bine coordonat dat de bombardiere în picaj şi avioane-torpilor avariază grav portavionul Hornet, care ulterior avea să se scufunde.

Naval History and Heritage Command

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-101

101

marini. Flota Combinată plecase de la Truk pe 11 octom-brie. Yamamoto exercita control absolut de la bordul lui Yamato, care rămăsese ancorat în laguna Truk. Forţa prin-cipală era alcătuită din patru nave de luptă, patru porta-vioane, nouă crucişătoare şi 25 de distrugătoare. În plus, Flota 8 a lui Mikawa venea şi ea cu patru crucişătoare şi 16 distrugătoare. După acţiunile navale preliminare,

pe 25 octombrie Yamamoto a dat ordin Flotei Combi-nate să strângă rândurile şi să-i distrugă pe americani.

Bătălia de la Santa Cruz, care a avut loc pe 26 octom-brie, a fost cea de-a patra ciocnire cu portavioane din răz-boi. A fost cea mai mare victorie a lui Yamamoto asupra

Portavionul Enterprise, atacat pe 26 octombrie 1942, în timpul bătăliei de la Santa Cruz. Portavionul a fost avariat, dar a reuşit să scape şi a jucat un rol esenţial în faza decisivă a campaniei de la Guadalcanal, din noiembrie.

Naval History and Heritage Command

marinei americane, în afară de Pearl Harbor. Piloţii japo-nezi au scufundat un portavion american, Hornet, şi au pretins că toate cele trei portavioane pe care ei le credeau prezente în zonă au fost scufundate. De fapt, Enterprise fusese doar avariată, şi reuşise din nou să scape. Yama-moto le-a ordonat subordonaţilor săi să pună la punct o bătălie de noapte ca să îi termine pe americani, numai că flota japoneză a trebuit să revină la Truk pe 30 octom-brie din cauza lipsei de combustibil. Pierderile înregis-trate de americani au fost mari, dar japonezii fuseseră nevoiţi să se întoarcă, grupurile de aviaţie fuseseră deci-mate şi două dintre portavioane suferiseră avarii impor-tante. Aceste pierderi au făcut din Santa Cruz o victorie à la Pyrrhus pentru japonezi şi l-au determinat pe Yama-moto să se oprească.

Campania a ajuns la punctul culminant în noiembrie. Flota Combinată a plănuit un alt efort masiv de întărire a trupelor de pe insulă. Se avea în vedere un atac identic ce-lui din octombrie. Un convoi şi mai mare trebuia să fie pre-cedat de un atac aerian devastator asupra aerodromului. În noaptea de dinaintea debarcării convoiului, un bombar-dament efectuat de nave de luptă trebuia să neutralizeze aerodromul. Convoiul avea să aducă rezervele şi tunurile grele necesare pentru scoaterea definitivă din funcţie a ae-rodromului. Flota Combinată era sigură că balanţa forţelor navale se înclinase în favoarea ei după marea victorie de la Santa Cruz. Numai că şi americanii îşi adunaseră toate forţele disponibile pentru această a doua rundă.

Misiunea de a bombarda aerodromul a fost încredin-ţată unei forţe alcătuite din două cuirasate, un cruci-şător şi unsprezece distrugătoare, care au plecat din Truk în noaptea de 12 noiembrie. Tentativa de atac a fost

dejucată de o forţă americană mai mică, alcătuită din cinci crucişătoare şi opt distrugătoare, care i-au interceptat pe japonezi forţându-i să intre într-o bătălie nocturnă de la mică distanţă. Pierderile au fost mari de ambele părţi. Nava de luptă Hiei a fost avariată, venirea dimineţii gă-sind-o plutind în derivă în apele din jurul insulei Guadal-canal. În loc să pună la punct un alt plan de neutralizare a aerodromului, Yamamoto şi statul său major au petrecut

Avioane de vânătoare A6M „Zero“ pe unul dintre aerodromurile din Rabaul. Avioanele de aici au dus greul ofensivei aeriene japoneze asupra aeroportului

Henderson din Guadalcanal, desfăşurată între august 1942 şi ianuarie 1943. Ofensiva a fost până la urmă una nereuşită, MIJ pierzând aici peste 500 de avioane cu decolare de la sol, alături de echipajele lor foarte bine pregătite. O lovitură serioasă pentru capacitatea MIJ de a desfăşura forţe aeriene din baze terestre.

Juzo Nakamura prin Lansdale Research Associates

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-104

Isoroku Yamamoto

104

aproape toată noaptea de 13 noiembrie discutând despre cum să salveze nava Hiei. Yamamoto a decis că ea trebuie să fie lăsată acolo, ca să atragă forţele aeriene americane care altfel s-ar îndrepta asupra convoiului.

Yamamoto a mutat ziua preconizată pentru sosirea convoiului pe 14 noiembrie şi a adunat o altă forţă pen-tru a încerca un nou bombardament. Aceasta avea doar un cuirasat, un crucişător mare şi un distrugător ca es-cortă. Mai erau disponibile şi alte nave de luptă, dar aces-tea nu au fost angajate. Tentativa lor a fost întâmpinată de cele mai recente achiziţii americane de suprafaţă din Pacific – două nave de luptă moderne. După o altă noap-te de luptă crâncenă (14 spre 15 noiembrie), japonezii au fost respinşi din nou. În primul duel între cuirasate din războiul din Pacific, japonezii au pierdut nava Kirishima.

Bătăliile nocturne din luna noiembrie, cunoscute ca „prima şi a doua bătălie navală de la Guadalcanal“, au fost evenimentele decisive ale acestei campanii. Americanii reuşiseră să-şi aducă rezerve şi întăriri în timpul luptelor. Cu toate eforturile lor, japonezii nu au putut să aducă de-cât 2 000 de soldaţi şi puţine provizii. Toate cele zece nave de transport ale convoiului au fost distruse, întrucât avi-oanele americane au reuşit să intervină, aerodromul nefi-ind anihilat. Pierderile navale erau mari în ambele tabere. Americanii au pierdut două crucişătoare, şapte distrugă-toare scufundate şi multe alte nave avariate. Japonezii au pierdut două cuirasate, un crucişător greu şi trei distrugă-toare. În final, înfrângerea japonezilor a fost cauzată mai degrabă de timiditatea acţiunilor decât de faptul că ar fi fost depăşiţi militar şi strategic. Convoiul nu a fost sprijinit, fiind astfel pierdut. Yamamoto ratase din nou ocazia să-şi adune forţele superioare pentru un atac decisiv.

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-105

105

Bătălia e pierdută

O bătălie de uzură era prea mult pentru Cartierul Gene-ral Imperial Suprem. Pe 4 ianuarie, Departamentul Ma-rinei i-a dat instrucţiuni lui Yamamoto să pregătească retragerea trupelor rămase la Guadalcanal. Această în-frângere majoră era o mare lovitură pentru Yamamoto şi MIJ. În acelaşi timp, Yamamoto a mai primit sarcina să întărească defensiva avanposturilor deţinute în zona centrală şi de nord a insulelor Solomon şi în Noua Gui-nee. În ciuda suspiciunilor pe care le avea armata teres-tră că MIJ îi va abandona la Guadalcanal, Yamamoto şi Flota Combinată au făcut toate eforturile pentru a-i scoate de acolo pe cei rămaşi. Operaţiunea de evacuare,

Ultima suflare la Guadalcanal

Ultima tentativă de amploare a japonezilor de a aduce întăriri la Guadalcanal s-a făcut la jumătatea lunii noiembrie. Yamamoto a organizat un convoi mare, de unsprezece nave de transport, pentru a trimite întăririle sub escorta flotei de distrugătoare aflate sub comanda contraamiralului Tanaka Raizo. Cum aerodromul de pe Guadalcanal nu fusese neutralizat, convoiul a fost atacat pe 14 noiembrie în apele din nord-vestul insulei Guadalcanal. La scurt timp după aceea, şapte dintre cele unsprezece transportoare au fost scufundate sau forţate să se retragă. Yamamoto i-a ordonat lui Tanaka să ia toate măsurile ca toate cele patru nave rămase să fie eşuate voit pe insulă. În această ilustraţie este înfăţişat transportorul Kinugawa Maru, pus pe uscat în dimineaţa zilei de 15 noiembrie, atacat de bombardiere americane în picaj Dauntless. Eşecul convoiului din noiembrie a însemnat pentru japonezi pierderea bătăliei pentru Guadalcanal.

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-106

Isoroku Yamamoto

106

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-107

107

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-108

Isoroku Yamamoto

108

stabilită pentru sfârşitul lunii ianuarie, a fost atent plă-nuită şi prevedea trei runde de transport cu distrugătoa-re. Yamamoto a anticipat că ar putea să piardă jumătate dintre forţele angajate şi că numai o treime dintre soldaţii garnizoanei aveau să fie salvaţi.

Primul transport de evacuare s-a făcut pe 1 februa-rie, cu douăzeci de distrugătoare. Al doilea transport s-a făcut pe 4 februarie, tot cu douăzeci de distrugătoare. Al treilea s-a făcut pe 7 februarie cu optsprezece distrugă-toare. Operaţiunea a fost un succes şi, conform unor surse

Obiectivul vizitei lui Yamamoto la Rabaul era să conducă personal operaţiunile şi să ridice moralul pentru operaţiunea I-Go-Sakusen. Aici, Yamamoto, magnific în costumul său alb, se adresează piloţilor la Rabaul, înaintea unei misiuni.

Juzo Nakamura prin Lansdale Research Associates

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-109

109

credibile, se pare că au fost salvaţi 10 652 de soldaţi, ex-trem de slăbiţi. Japonezii nu au pierdut decât un distrugă-tor. Ei au atribuit succesul operaţiunii planificării atente, îndrăznelii de care au dat dovadă forţele de evacuare şi acoperirii aeriene adecvate. Nu putem să nu ne întrebăm de ce acest nivel de angajare nu s-a manifestat şi atunci când balanţa bătăliei era încă echilibrată.

Pe 11 februarie, Yamamoto şi-a schimbat nava-ami-ral, Yamato, cu sora ei geamănă, Musashi. Insula Guadal-canal fiind acum pierdută, atenţia s-a mutat spre centrul Insulelor Solomon şi spre Noua Guinee. Ca un alt semn al schimbării norocului pentru japonezi, în timpul bătăliei din Marea Bismarck, din 2–4 martie, un atac aerian aliat a distrus un convoi japonez care încerca să mute trupe din Rabaul pe Lae, în Noua Guinee. Ca să redreseze poziţiile tot mai şubrede din

Insulele Solomon, Yamamoto a pus

Yamamoto priveşte un avion de vânătoare A6M „Zero“ care decolează în timpul operaţiunii I-Go-Sakusen, în care erau prevăzute patru atacuri importante. În prima etapă, 67 de bombardiere în picaj şi avioane-torpilor, escortate de 110 avioane de vânătoare, trebuiau să atace navele de transport din jurul insulei Guadalcanal.

Juzo Nakamura prin Lansdale Research Associates

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-110

Isoroku Yamamoto

110

la punct un plan de atac aerian masiv, comandat de el per-sonal, atac ce urmărea să suprime puterea aliată din re-giune, care devenea tot mai mare. A deplasat la Rabaul grupurile de aviaţie ale celor patru portavioane din Flo-ta Combinată, 160 de aeronave – pentru a se alătura ce-lorlalte 190 de avioane din Flotila 11 Aeriană. Astfel, forţa aeriană japoneză totaliza acum circa 350 de avioa-ne. Pe 3 aprilie a plecat şi Yamamoto la Rabaul, pentru a-şi stabili acolo cartierul general. Ofensiva aeriană a avut numele de cod operaţiunea I-Go-Sakusen şi presupunea

Cuirasatul japonez Musashi părăsind Bruneiul în 1944 pentru bătălia de la golful Leyte.

Autor necunoscut

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-111

111

patru atacuri masive asupra poziţiilor Aliaţilor de la Guadalcanal (7 aprilie), Buna (11 aprilie), Port Moresby (12 aprilie) şi Milne Bay (14 aprilie). Piloţii japonezi au pretins că au avut mari succese în doborârea avioanelor de vânătoare sau în atacarea navelor de transport aliate. Yamamoto a luat de bune aceste declaraţii. El a conchis că operaţiunea a fost un succes şi a ordonat încetarea ei pe 16 aprilie. În realitate, nu se obţinuse mai nimic, iar pierderile japonezilor erau mai mari decât cele suferite de Aliaţi. Este greu de înţeles cum a crezut Yamamoto că ar putea restabili echilibrul de forţe în regiune cu doar patru atacuri, mai ales după prestaţia jalnică a MIJ în timpul campaniei de la Guadalcanal. Ca o ironie, la numai câteva zile după ce ordonase încheierea ofensivei aeriene, avio-nul în care se afla Yamamoto a fost doborât de un avion american lansat de pe un aerodrom pe care el era convins că îl distrusese.

Ora destinului

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-112

Principalii oponenţi militari

Într-un fel, nici nu a contat care dintre amiralii americani i-au fost adversari lui Yamamoto, atâta timp cât acesta avea un minim nivel de competenţă profesională. Aşa cum ştia şi Yamamoto, Statele Unite aveau potenţialul de a învinge MIJ într-un război prelungit. Chiar şi cu succesele iniţiale obţinute de japonezi şi cu distrugeri-le suferite în urma atacului de la Pearl Harbor, pierderile Flotei Pacificului erau în cele din urmă nesemnificative, dacă erau plasate în contextul producţiei navale ameri-cane din timpul războiului. În acea perioadă, marina SUA a comandat 18 portavioane de flotilă, nouă portavioa-ne

uşoare şi 77 de portavioane de escortă; opt cuirasa-te, 13 crucişătoare grele şi 33 crucişătoare uşoare; 349 de distrugătoare, 420 de distrugătoare de escortă şi 203 sub-marine. În comparaţie, japonezii au mai construit cinci portavioane de flotilă, şase portavioane uşoare şi patru portavioane de escortă; două cuirasate, cinci crucişătoare uşoare şi nici măcar unul greu, 32 de distrugătoare, 32 de distrugătoare de escortă şi circa 100 de submarine. În ca-litate de comandant al Flotei Combinate, Yamamoto juca o carte necâştigătoare. Singura speranţă de victorie se baza pe negocierea unei păci înainte ca sporirea drama-tică a producţiei americane de nave să copleşească MIJ.

112

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-113

113

În afară de acest avantaj numeric, marina SUA a avut norocul să deţină o mulţime de comandanţi deosebiţi. Pri-mul adversar pe care l-a avut Yamamoto a fost Chester William Nimitz. Nimitz a preluat comanda Flotei Paci-ficului pe 31 decembrie 1941, după dezastrul de la Pearl Harbor. A fost ales de preşedintele Roosevelt, care îl re-marcase pe Nimitz în timpul anilor petrecuţi de acesta la Washington. Ca şi Yamamoto, Nimitz era văzut de mulţi ofiţeri din marina SUA ca un amiral politic, iar numirea lui

Yamamoto salută avioanele de vânătoare din Grupul Aerian 204 care îşi iau zborul de pe aerodromul din Rabaul. În spatele lui este şeful de stat major al Flotei Combinate, viceamiralul Ugaki. În etapa a doua a operaţiunii I-Go-Sakusen, japonezii au atacat ţinte din Noua Guinee, dar, contrar afirmaţiilor făcute de piloţii japonezi, pierderile înregistrate de Aliaţi în nave de luptă şi aeronave au fost uşoare.

Robert C. Mikesh prin Lansdale Research Associates

Principalii oponenţi militari

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-114

Isoroku Yamamoto

114

nu a fost prea bine primită de ceilalţi ofiţeri superiori, mai ales din cauza vechimii sale relativ mici. După ce a absolvit în 1905 la Annapolis, Nimitz a servit mai întâi pe subma-rine şi abia apoi pe crucişătoare şi cuirasate. Spre deosebi-re de Yamamoto, nu avea nici o legătură cu aviaţia.

Dacă Yamamoto avea o mare charismă personală, Nimitz emana un aer rece şi autoritar care inspira încre-dere. Cu toate că în trecut servise pe submarine, pentru ca mai apoi să fie ofiţer pe nave de suprafaţă, nu era con-siderat o persoană care să favorizeze vreuna dintre aces-te facţiuni concurente din marină. Era perceput ca un bun administrator şi avea un anumit optimism, care a şi fost pus la încercare de cum a ajuns în Hawaii. Spre deosebire de Yamamoto, Nimitz avea o abilitate uimitoare de a selec-ta lideri buni (deşi trebuie să recunoaştem că Yamamoto nu avea aceeaşi libertate de a-şi alege oamenii ca Nimitz). Nimitz îi lăsa pe talentaţii lui subordonaţi să-şi facă trea-ba. Nici Yamamoto nu se băga în treburile subordonaţilor, ba uneori avea o implicare minimă în procesul de planifi-care. Dar acest fapt se datora sistemului de organizare a MIJ, nereflectând neapărat personalitatea lui Yamamoto. În schimb, Nimitz participa activ la planificare, analizând atent şi comentând fiecare schiţă

de plan.

Calităţile care făceau din Nimitz un adversar formida-bil pentru Yamamoto şi pentru oricare alt comandant ja-ponez erau agresivitatea şi flerul său strategic. Natura lui agresivă a fost demonstrată încă de la începutul războiu-lui, când a condus o serie de raiduri lansate de pe porta-vioane asupra insulelor Gilbert, Marshall şi apoi asupra insulelor Wake şi Marcus. Cel mai mare raid care a avut loc sub comanda lui (deşi nu se poate spune că a fost ideea lui) a fost cel din aprilie 1942, când portavioanele Enterprise

şi Hornet s-au apropiat la numai 620 de mile de Japonia, ca să lanseze 16 bombardiere B-25 pentru a ataca Tokyo şi alte trei oraşe. O legendă care încă persistă legată de aceas-tă operaţiune este că raidul de la Tokyo l-a ajutat pe Yama-moto să-şi impună planul pentru operaţiunea Midway. Totuşi, aşa cum am văzut, planul fusese deja aprobat cu unsprezece zile înainte ca prima bombă să cadă în Tokyo. Indiscutabil însă, raidul a fost o mişcare îndrăzneaţă, care l-a făcut pe Yamamoto să se simtă profund umilit. Orice împotrivire care ar mai fi existat la plănuita sa operaţiune Midway a dispărut complet în urma acestui atac suferit de japonezi chiar la ei acasă.

Pe lângă funcţia de comandant al Flotei Pacificului, în aprilie 1942 Nimitz a fost numit şi comandant suprem al Zonei Oceanul Pacific (în care erau incluse zone din Pacificul de Nord, Pacificul Central şi Pacificul de Sud). Acest lucru îi dădea lui Nimitz o responsabilitate geogra-fică largă şi îl plasa direct în calea ultimelor operaţiuni ofensive puse la cale de Yamamoto. Noul post de coman-dă primit de Nimitz avea şi o parte oarecum confuză, deoarece Nimitz nu avea de fapt control direct asupra operaţiunilor din Pacificul de Sud. Dacă acest lucru se în-tâmpla în centrul şi în nordul Pacificului, nu la fel era şi în sud, unde fusese numit comandant viceamiralul Robert Ghormley, care avea în subordine zona şi trupele din Pacificul de Sud. Totuşi, cum Ghormley nu se afla la post în mai 1942, atunci când japonezii au lansat ofen-siva din Marea Coralilor, tot Nimitz a fost cel care şi-a exercitat autoritatea directă.

Ca răspuns la avertismentele venite de la criptografii săi, Nimitz a început să-şi întărească forţele din Pacificul de Sud. La mijlocul lunii februarie s-a constituit o forţă

operativă care unifica atât portavioanele Yorktown şi Lexington, abia revenit în regiune, cât şi navele care le în-soţeau. În pregătire pentru viitoarea bătălie, pe 22 aprilie Nimitz şi-a transmis ordinele către comandantul aflat în regiune, contraamiralul Jack Fletcher. Este important de observat că el i-a comunicat lui Fletcher care sunt obiecti-vele, dar nu i-a spus cum să le realizeze, acest lucru rămâ-nând la latitudinea lui Fletcher.

Nimitz nu se temea să rişte dacă simţea vreo oportuni-tate de a provoca pierderi serioase japonezilor. În câteva întâlniri care au avut loc în perioada 25–27 aprilie cu co-mandantul flotei SUA, amiralul Ernest King, el a propus o

mişcare îndrăzneaţă: detaşarea tuturor portavioanelor care protejau Pacificul Central şi Insulele Hawaii în Paci-ficul de Sud, pentru a declanşa o bătălie masivă cu porta-vioane. Nimitz era de părere că Port Moresby este numai primul dintre obiectivele japonezilor în Pacificul de Sud. Propunerea lui Nimitz a fost aprobată, dar a doua pere-che de portavioane nu a reuşit să ajungă în zona unde se dădea bătălia din Marea Coralilor decât la mijlocul lunii mai (după ce se terminase). Dacă Yamamoto îşi disipa-se puterea de atac pe tot Pacificul, Nimitz era pregătit să comaseze toate forţele pe care le avea la dispoziţie. Deşi portavioanele Enterprise şi Hornet au ajuns târziu, celelal-te două, aflate deja în Marea Coralilor, au administrat o înfrângere dură japonezilor.

Midway a fost cea mai mare victorie a lui Nimitz. A fost bătălia lui de la bun început. El l-a convins pe King că Midway va fi ţinta iminentei ofensive japoneze şi a an-gajat toate navele şi avioanele disponibile pentru acest plan. Pe tot parcursul bătăliei, Nimitz a păstrat „contro-lul tactic extins“ asupra teatrului de operaţiuni. În ciuda

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-117

117

legendelor, decizia lui Nimitz de a ataca puternica Flotă Combinată a lui Yamamoto la Midway nu a fost un risc disperat în faţa unei situaţii imposibile, ci un plan bine calculat, care avea potenţialul să provoace mari pierderi forţelor japoneze. Nimitz deţinea multe informaţii des-pre intenţiile şi puterea japonezilor datorită criptografi-lor săi, dar aceste informaţii nu erau atât de complete pe cât s-a crezut până acum. Oricum, Nimitz a profitat de oportunitatea de a conduce o operaţiune majoră a flotei

Amiralul Chester Nimitz pe Midway, după bătălie. Midway a fost victoria sa personală din timpul războiului şi a demonstrat că este la fel de agresiv ca Yamamoto, dar că este avantajat de o inteligenţă superioară şi de activitatea mult mai bună a ofiţerilor din statul major.

Naval History and Heritage Command

Principalii oponenţi militari

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-118

Isoroku Yamamoto

118

împotriva trupelor lui Yamamoto, chiar dacă avea în faţă o forţă mai mare decât a sa.

Nimitz ştia că atacul de la Midway va avea loc în pri-ma săptămână din iunie. Pentru a se pregăti, el a detaşat toate cele trei portavioane disponibile, inclusiv Yorktown, care fusese reparat în grabă după bătălia din Marea Cora-lilor, şi a umplut atolul Midway cu avioane de vânătoare, de patrulă şi bombardiere. Puterea aeriană pe care o alo-case Nimitz – 348 de aeronave – depăşea cu mult forţa lui Yamamoto – 248 de aeronave. Deşi King îl îndemna mereu să angajeze agresiv navele de luptă din Flota Paci-ficului, Nimitz a decis că aceste nave de luptă lente nu aveau ce căuta în planul său de luptă şi le-a ţinut la adă-post, pe Coasta de Vest. Spre deosebire de el, Yamamoto, presupus susţinător al aviaţiei, a acordat un rol central în această operaţiune cuirasatelor Flotei Combinate.

Şi mai important, Nimitz ştia că punctul său forte sunt portavioanele rămase. I-a informat pe Fletcher şi pe con-traamiralul Raymond Spruance, comandanţii

din zonă, să nu-şi rişte portavioanele, chiar dacă japonezii ajung să debarce pe Midway. Deşi era pregătit să-şi poziţioneze portavioanele lui preţioase într-un punct din care puteau să provoace pagube maxime japonezilor nebănuitori, nu voia să le pună în pericol inutil.

Pe scurt, Nimitz a evaluat situaţia de la Midway cu mai multă corectitudine şi claritate decât Yamamoto. Este adevărat că Nimitz primea mult mai multe informaţii de la serviciile secrete, dar şi că a ştiut să le folosească foar-te bine în avantajul său. Spre deosebire de el, Yamamoto nu avea aproape deloc informaţii credibile şi încerca să completeze lipsurile cu presupuneri, care s-au dovedit greşite. Dacă Nimitz era pregătit să lupte într-o bătălie

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-119

119

modernă, bazată pe aviaţie şi pe mişcările rapide ale por-tavioanelor, Yamamoto dorea să folosească elaboratele planuri de bătălie utilizate de MIJ înainte de război, pla-nuri care presupuneau mari bătălii decisive în care por-tavioanele nu aveau decât rol de sprijin. Nimitz era un amiral modern. Nu simţea nevoia să-şi exercite comanda de pe mare, ci rămânea la mal, unde avea comunicaţii mai bune şi de unde îşi putea coordona cel mai eficient tru-pele. Yamamoto nu şi-a mutat cartierul general pe uscat, preferând abordarea tradiţională de transformare a unei nave de luptă în navă-amiral.

După Midway, Nimitz a fost mai rapid în preluarea iniţiativei. A insistat pe lângă King şi a adunat o forţă de invazie amplă pentru a cuceri Guadalcanal şi Tulagi, blo-când eficient orice mişcare a japonezilor în Pacificul de Sud, şi a făcut astfel primul pas în planul lui King de a recupera Rabaul. Bătălia pentru Guadalcanal a fost o bă-tălie pentru aerodromul insulei, iar Yamamoto a fost me-reu cu un pas în urmă. Nimitz a reuşit să aloce destule forţe aeriene, navale şi terestre pentru a păstra aerodro-mul operaţional. Posesia aerodromului însemna contro-lul apelor din jur în timpul zilei, iar acest lucru era necesar pentru sprijinirea adecvată a garnizoanei. Yamamoto şi-a dat seama în final de acest lucru, dar nici măcar atunci nu a angajat suficiente forţe pentru a se asigura că aerodro-mul este neutralizat pe o perioadă lungă.

Atunci când era cazul, Nimitz putea fi dur cu sub-ordonaţii lui. Comandantul forţelor de la Guadalcanal a fost Ghormley, care conducea campania de la cartierul său general stabilit la Noumea; Ghormley era o sursă de pesi-mism şi de indecizie. La sfârşitul lui septembrie, Nimitz l-a vizitat la Noumea şi apoi a zburat la Guadalcanal să îi

Principalii oponenţi militari

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-120

Isoroku Yamamoto

120

viziteze pe puşcaşii marini. Contrastul dintre pesimismul lui Ghormley şi hotărârea puşcaşilor marini de pe insulă era izbitor. Nimitz a decis că Ghormley trebuie să plece. În locul lui l-a numit pe viceamiralul William Halsey, pe 18 octombrie. A fost o alegere inspirată.

Sosirea lui Halsey a avut un efect galvanizator asu-pra moralului americanilor. El era hotărât să îi sprijine pe puşcaşii marini cu tot ce avea. Dacă i se putea imputa ceva lui Halsey, acest lucru ar fi putut fi tocmai agresivitatea excesivă,

dar, din fericire, momentul era unul cum nu se putea mai potrivit pentru agresivitate. Spre deosebire de Yamamoto, care ţinea cu grijă în rezervă o mare parte din Flota Combinată, Nimitz a trimis tot ce avea la dispoziţie în Pacificul de Sud, iar Halsey a angajat aceste forţe fără nici o rezervă. Devotamentul lui Halsey pentru puşcaşii marini nu putea fi pus la îndoială, şi nici abilitatea lui de a lua decizii curajoase. În bătălia de la Santa Cruz, el a tri-mis cele două portavioane pe care le avea la dispoziţie să înfrunte cele patru cu care venise Yamamoto, rezultatul fiind respingerea atacului japonez.

În momentul în care campania intrase în faza decisi-vă, în noiembrie, Halsey nu mai avea decât un portavion (avariatul Enterprise), două cuirasate, patru crucişătoare grele, patru crucişătoare uşoare şi 22 de distrugătoare. A ştiut că bătălia se va decide în următoarele două săp-tămâni, atunci când japonezii au organizat un alt mare convoi de transport pentru întărirea garnizoanei de pe insulă. Deşi era depăşit serios ca forţă de Yamamoto, Halsey nu s-a dat în lături şi a angajat în luptă toa-te trupele disponibile. Când Yamamoto a trimis o forţă alcătuită din nave de luptă pentru atacarea aerodromu-lui, Halsey a trimis împotriva acesteia crucişătoarele.

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-121

121

Pierderile suferite de americani au fost grele, dar aero-dromul a fost salvat de la distrugere. Cea mai bună deci-zie luată de Halsey a fost să trimită în noaptea de 14 spre 15 noiembrie cele două cuirasate pe care le mai avea ca să salveze aerodromul în faţa unei noi tentative de bom-bardament. A fost momentul decisiv al întregii campa-nii. Decizia riscantă de a trimite nave de luptă pe timp de noapte în ape aflate în afara controlului direct a dus la victorie şi din nou aerodromul a fost salvat de la un bom-bardament devastator. În antiteză, deşi promisese că va veni personal cu Yamato la Guadalcanal, dacă va fi ne-voie, Yamamoto nu a riscat niciodată să trimită cele mai moderne nave de luptă în apele din jurul insulei.

Atunci când Yamamoto a trimis un convoi mare la Guadalcanal, în noiembrie, Halsey a reuşit să îl distrugă folosind atât avioane de pe avariatul Enterprise, care se afla departe de raza de acţiune a japonezilor, cât şi avioa-ne care aveau baza pe insulă şi decolau de pe aerodromul acesteia. Faptul că Halsey şi-a dat seama că aerodromul este cheia victoriei l-a ajutat enorm.

Nimitz nu s-a dat niciodată înapoi de la riscuri calcu-late. Atunci când criptografii i-au înmânat programul de inspecţii pe care îl avea Yamamoto în aprilie 1943, nu a ezitat să îi ordone lui Halsey „Termină-l pe Yamamoto“.

Principalii oponenţi militari

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-122

După încheierea ostilităţilor

După încheierea operaţiunii I-Go-Sakusen, Yamamoto şi-a exprimat dorinţa de a face turul bazelor care se aflau în apropierea frontului, pentru a ridica moralul oamenilor staţionaţi acolo. Mai mulţi ofiţeri din statul său major au încercat să îl facă să se răzgândească, dar el nici nu a vrut să audă. Pe 13 aprilie, Flotila 11 Aeriană a trimis mesajul cu vizitele prevăzute la câteva baze mici din nordul insu-lelor Solomon. Mesajul conţinea itinerarul precis pe care

Yamamoto a murit când se afla la bordul unui astfel de avion, G4M „Betty“.

În 1943, acesta era cel mai întâlnit aparat al MIJ, cu decolare de la sol. Era un bombardier cu rază lungă de acţiune, capabil să folosească atât bombe, cât şi torpile. Lipsa de blindaj şi rezervoarele de combustibil neprotejate au dus la pierderea multor aparate în timpul campaniei de la Guadalcanal.

Lansdale Research Associates

122

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-123

123

avea să îl urmeze Yamamoto în ziua de 18 aprilie: de la Ra-baul la baza aeriană Ballale la ora 8.00, apoi cu submari-nul la baza navală Shortland Island şi întoarcere la Ballale la ora 10.30. De la Ballale, Yamamoto trebuia să plece la ora 11.00, cu un avion, spre baza aeriană Buin. Dacă to-tul avea să decurgă conform planului, iar Yamamoto era cunoscut pentru punctualitatea sa, la ora 15.40 trebuia să fie înapoi la Rabaul.

Moartea lui Yamamoto

Amiralul Yamamoto a fost ucis la numai 16 luni de la izbucnirea războiului. În ciuda avertismentelor, el a insistat să facă o vizită de inspecţie la poziţiile japoneze avansate din nordul Insulelor Solomon. Detaliile vizitei erau cunoscute de americani şi, cum traseul acesteia se găsea în limita razei de acţiune a avioanelor de vânătoare P-38 staţionate la Guadalcanal, a fost organizată o operaţiune de interceptare. Scena din imagine ilustrează momentul în care avionul american localizează bombardierul G4M „Betty“ (1) la bordul căruia se afla Yamamoto, în dimi-neaţa zilei de 18 aprilie. Bombardierul face parte din unitatea 705 Kokutai şi poartă doar câteva însemne ale acesteia. Fiind o aeronavă nouă, camuflajul ei verde nu este şters aproape deloc. În spatele lui „Betty“ este avionul de vânătoare P-38G din Escadrila 339 Avioane de Vânătoare pilotat de locotenentul Rex Barber (2). „Betty“ încearcă să scape de Barber lăsându-se deasupra junglei din insula Bougainville. Barber nu a întâmpinat dificultăţi în doborârea avionului, dată fiind lipsa blindajului şi lipsa de protecţie a rezervoarelor de combustibil. În urma prăbuşirii avionului, toţi cei aflaţi la bord şi-au pierdut viaţa, inclusiv Yamamoto. A doua zi, trupul său a fost recuperat din junglă, iar cenuşa sa a ajuns în cele din urmă înapoi în Japonia.

După încheierea ostilităţilor

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-124

Isoroku Yamamoto

124

2

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-125

125

1

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-126

Isoroku Yamamoto

126

Aceleaşi informaţii, obţinute în urma spargerii coduri-lor de comunicaţii japoneze, care i-au pus piedici lui Yama-moto tot timpul războiului aveau să ducă direct la moartea sa. Mesajul care conţinea itinerarul său a fost interceptat şi decodificat de criptografii americani. Având în mână traseul exact al amiralului,

americanii aveau acum opor-tunitatea de a-l ucide. Yamamoto avea o reputaţie atât de mare încât, chiar cu riscul ca un atac atât de precis să dez-văluie vulnerabilitatea codurilor japoneze, decizia lansării operaţiunii Vengeance (Răzbunarea) trebuia luată.

Nimitz i-a ordonat lui Halsey să conducă operaţiu-nea. La rândul său, Halsey a încredinţat responsabilitatea acţiunii contraamiralului Marc Mitscher, comandantul forţelor aeriene din Insulele Solomon. Având în vedere distanţa faţă de baza aeriană de pe Guadalcanal, singu-rele avioane de vânătoare americane care aveau raza de acţiune necesară pentru această misiune erau P-38 Light-ning, din cadrul forţelor aeriene ale armatei. Chiar şi aces-tea aveau nevoie de rezervoare speciale de combustibil.

Optsprezece piloţi au fost selectaţi din cele două gru-puri de avioane de vânătoare P-38 staţionate la baza din Guadalcanal. Paisprezece dintre aceştia trebuiau să ră-mână la 5 500–6 000 m ca să asigure acoperire contra avioanelor japoneze de vânătoare provenite de la baze-le aeriene din apropiere, în timp ce patru dintre cei mai buni piloţi au fost organizaţi într-o formaţiune specială care avea misiunea să doboare aeronava în care se afla Ya-mamoto. Atacul a fost programat pentru dimineaţa zilei de 18 aprilie, când Yamamoto avea să parcurgă prima eta-pă a inspecţiei sale.

Conducătorul misiunii a fost maiorul John Mitchell, comandantul Escadrilei 339 Avioane de Vânătoare. El a

decis detaliile atacului, el a planificat traseul şi, mai im-presionant decât orice, a reuşit să navigheze impeca-bil pe aproape 1 000 km deasupra oceanului, zburând la 15 m altitudine sau mai jos. După decolarea planificată la ora 7.20, momentul interceptării fusese stabilit pentru ora 9.30, la circa 60 km de insula Ballale. Dacă totul de-curgea bine, interceptarea zborului ar fi avut loc deasupra insulei Bougainville, chiar în timp ce avionul lui Yamamo-to s-ar fi apropiat de Ballale.

Cea mai lungă misiune de interceptare din al Doi-lea Război Mondial a început, aşa cum fusese planificat, în dimineaţa zilei de 18 aprilie. Numai că unuia dintre

Scaunul lui Yamamoto din avionul prăbuşit. Gaura din spătarul scaunului se potriveşte cu traiectoria loviturii fatale. Acum scaunul este expus în Japonia.

George Chandler/Second Yamamoto Mission Associates prin Lansdale Research Associates

După încheierea ostilităţilor

avioane i-a explodat un cauciuc în timp ce făcea mane-vre de decolare, iar altul a avut probleme la rezervorul de combustibil. Amândouă au fost obligate să abandoneze, şi amândouă erau avioane destinate atacului asupra aerona-vei lui Yamamoto. Alte două avioane de rezervă au primit ordin să le ia locul. În timp ce avioanele americane P-38 se apropiau de Bougainville, zborul a fost localizat aproa-pe de punctul în care se anticipase. Totuşi, în loc de un singur bombardier

G4M „Betty“, în care trebuia să se afle

După prăbuşirea avionului, garnizoana japoneză de pe Bougainville a improvizat un altar la locul catastrofei. În plan îndepărtat se poate vedea coada bombardierului „Betty“ şi numărul avionului – 323. Altarul se află şi astăzi în acelaşi loc.

George Chandler/Second Yamamoto Mission Associates prin Lansdale Research Associates

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-129

129

Yamamoto, erau două. Şase avioane de vânătoare A6M „Zero“ asigurau escorta. Imediat, formaţiunea de atac al-cătuită din cele patru avioane s-a repezit spre bombardie-rele care zburau la 1 400 m. Dar unul dintre avioanele din grupul de atac nu a reuşit să-şi arunce rezervorul de com-bustibil. Pilotul acestui avion, ca şi cel al aeronavei care îi asigura flancul au fost siliţi să abandoneze atacul, lăsând doar două avioane P-38 să atace cele două bombardiere.

Bombardierul care îl ducea pe Yamamoto a observat apropierea avioanelor americane şi a coborât până dea-supra copacilor din jungla insulei Bougainville. Cele şase

Cenuşa lui Isoroku Yamamoto, amiral al Marinei Imperiale Japoneze, este dusă de la bordul navei de luptă Musashi la Kisararu, Japonia, 23 mai 1943.

Agawa, Hiroyuki, The Reluctant Admiral, Kodansha International, Tokyo, 1979, p. 204

După încheierea ostilităţilor

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-130

Isoroku Yamamoto

130

avioane Zero din escortă au coborât şi ele de la altitudi-ne pentru a-i intercepta pe americani. Avionul pilotat de locotenentul-major Rex Barber a lansat primul atac când, înclinându-se mult spre dreapta, a mitraliat primul bom-bardier din spate. Bombardierul a început să fumege şi s-a îndreptat spre sud, pierzând viteză. S-a prăbuşit în apropiere de satul Aku din insula Bougainville. Al doilea bombardier a fost atacat de căpitanul Thomas Lanphier şi de piloţii celorlalte două aeronave, care avuseseră pro-bleme cu rezervorul de combustibil. Acest bombardier a fost observat prăbuşindu-se în apă în apropiere de Moila Point, între insulele Bougainville şi Shortland.

Primul bombardier era cel care îl ducea pe Yamamoto. El stătea pe partea dreaptă a avionului, în spatele coman-dantului. Autopsia oficială a arătat că Yamamoto a fost lovit de două gloanţe; unul a intrat prin falcă şi a ieşit prin tâmpla dreaptă, iar celălalt în umăr. Loviturile l-au ucis pe Yamamoto înainte ca avionul să se prăbuşească. Japone-zii au reuşit să ajungă la epava avionului lui Yamamoto abia spre sfârşitul zilei următoare. Bombardierul s-a rupt în două la impact, coada a rămas aproape neatinsă, partea din faţă fiind însă strivită şi arsă. Printre cadavrele arun-cate din avion în momentul prăbuşirii se afla şi cel al lui Yamamoto, găsit la stânga fuzelajului, încă prins de sca-unul său cu centura de siguranţă. Locul prăbuşirii a fost transformat de japonezi într-un altar în timpul războiu-lui şi există şi azi pe Bougainville.

Pe 20 aprilie, cadavrele au fost duse la Buin pentru autopsiere şi incinerare.

De acolo, cenuşa a fost dusă la Rabaul pe 22 aprilie. Pe 23 aprilie, un hidroavion a trans-portat cenuşa la Truk, acolo unde era şi acum ancorată nava-amiral Musashi. Cenuşa lui Yamamoto a fost depusă

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-131

în secret în cabina lui de pe navă. Musashi a plecat din Truk pe 17 mai şi a ajuns în Japonia pe 21 mai. Abia atunci s-a făcut publică vestea despre moartea lui Yamamoto.

Pe 5 iunie, la Tokyo au fost organizate funeralii de stat. Japonezii au estimat că un milion de oameni s-au aliniat de-a lungul drumului pe care era purtată cenuşa lui Yamamoto. O urnă cu cenuşă a fost îngropată alături de cea a amiralului Togo, primul mare erou al MIJ, învin-gătorul din lupta de la Tsushima din 1905. O altă urnă, cu cealaltă jumătate din cenuşa sa, a fost dusă acasă la Yamamoto, la Nagaoka, pe 7 iunie. Urna a fost îngro-pată în curtea unui mic templu budist alături de cenuşa

Imagine a unei machete mari a bazei navale a SUA de la Pearl Harbor, Hawaii, construită de japonezi în 1941 pentru a-i ajuta la realizarea planului de atac împotriva bazei.

U.S. Navy National Museum of Naval Aviation

După încheierea ostilităţilor

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-132

tatălui său adoptiv. Mormântul a fost marcat cu o simplă piatră pusă la căpătâi.

Moartea lui Yamamoto a fost fără îndoială un şoc pen-tru marină şi pentru naţiune. Probabil că a zguduit mo-ralul militarilor şi al civililor, dar nu a avut consecinţe pe termen lung asupra luptei de supravieţuire duse de japo-nezi. Succesorul lui Yamamoto, amiralul Mineichi Koga, a fost ales cu mare grijă. El a condus Flota Combinată fără mare succes, până la moartea sa din martie 1944, când a căzut cu avionul în Filipine. După moartea lui Yamamo-to, MIJ nu a mai înregistrat nici o victorie importantă. Predicţia lui Yamamoto legată de rezultatul unui război de lungă durată între Japonia şi Statele Unite s-a adeverit din plin, şi nici Yamamoto, nici vreun alt amiral japonez nu ar fi putut să împiedice acest deznodământ.

Epava avionului lui Yamamoto fotografiată în 1988. Avionul a rămas la locul prăbuşirii, dar o aripă a acestuia a fost dusă în Japonia pentru a fi expusă. Vânătorii de suvenire au furat numărul de identificare, „323“, care era prezent pe stabilizatorul vertical.

Dr. Charles Darby prin Lansdale Research Associates

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-133

Modul de gândire

Yamamoto a avut multe calităţi. Fără îndoială, era o per-soană foarte inteligentă. Biografia lui, scrisă de US Office of Naval Intelligence, l-a caracterizat ca „excepţional de capabil, puternic, un om care gândea rapid“. Contempo-ranii spuneau despre Yamamoto că avea o minte ascuţită ca briciul. Era un om curajos din punct de vedere moral, care nu şi-a compromis niciodată

principiile profesiona-le. Mai presus de toate, Yamamoto avea calitatea rară de a lua decizii curajoase şi creative. Era un lucru destul de neobişnuit printre ofiţerii MIJ, şi, câteodată, se pare că reuşea să ducă această calitate la extrem. Personalita-tea sa era atât de neobişnuită, încât un fost coleg spunea că era „produsul unei mutaţii“.

A fost un om care a detestat fastul. Conform mai multor surse, se pare că avea adesea manifestări senti-mentaliste. Se pare că, de câteva ori, a plâns când a fost informat despre moartea unor subordonaţi de-ai săi. Putea avea însă şi o latură dură, aşa cum s-a observat după reacţia pe care a avut-o în momentul în care a aflat despre decesul mai multor soldaţi în timpul unor antre-namente susţinute pe când era comandantul Diviziei 1 Portavioane. În legătură cu acele decese, el a făcut urmă-toarea afirmaţie: „Flota noastră aeriană suferă compa-rativ cu forţele aeriene din marina altor state. Japonia

nu are la dispoziţie destul timp pentru a le ajunge din urmă. Trebuie să acceptăm preţul pregătirii intensive. Eu consider că moartea în timpul antrenamentelor este una eroică“.

Părerea unanimă este că Yamamoto era un om cha-rismatic. Avea abilitatea de a ajunge la inima tuturor subordonaţilor săi, indiferent de grad. Cum spunea unul dintre ofiţerii săi de la Flota Combinată, „preocuparea lui pentru subordonaţi atingea inima fiecărui marinar şi toţi erau gata să moară pentru el. Forţa lui de conducă-tor ajungea până la cel mai jos nivel al marinei şi inspi-ra fiecare soldat. Sub comanda lui nu a existat niciodată vreo şovăială“.

Yamamoto era perspicace şi, câteodată, remarca-bil de vizionar. Acest fapt este dovedit de cuvintele sale din 1936 în legătură cu felul în care avea să se poarte un eventual război în zona Pacificului: „Aşa cum văd eu lu-crurile, operaţiunile navale din viitor vor însemna cap-turarea unei insule, construirea unui aerodrom într-un timp cât mai scurt – în jur de o săptămână sau aşa ceva –, instalarea unor unităţi de aviaţie şi folosirea lor pentru a câştiga control aerian şi de suprafaţă asupra următoarei porţiuni de ocean“. Viziunea lui asupra utilităţii pe timp de război a navelor de luptă MIJ este exprimată concis şi relevant în acest comentariu făcut înainte de război: „Ele sunt ca acele papirusuri religioase, frumos desenate, pe care bătrânii le puneau pe pereţi – sunt o chestiune de credinţă, nu o realitate“.

Părerile lui despre Statele Unite erau bine cunoscu-te, opoziţia lui faţă de un război cu americanii fiind bine atestată. Aceste păreri se pot observa în rândurile pe care i le adresa lui Nagano pe 29 septembrie 1941:

Este clar că un război americano-japonez va deveni unul de lungă durată. Atâta timp cât balanţa războiului va în-clina în favoarea noastră, Statele Unite nu vor înceta lup-ta. În consecinţă, războiul va continua mulţi ani, timp în care resursele militare vor fi epuizate, navele şi armele vor fi avariate şi vor putea fi înlocuite doar cu mari dificultăţi. Până la urmă nu le vom mai putea ţine piept

[Statelor Unite]. Din cauza războiului, poporul va sărăci ... şi nu e greu să-ţi imaginezi [că] situaţia va scăpa de sub control. Nu trebuie să pornim un război când sunt atât de puţine şanse de succes.

Altă fotografie cu epava avionului lui Yamamoto din jungla din Bougainville, făcută în 1988. După atac s-a iscat o controversă între piloţii americani, fiecare dintre ei pretinzând că a doborât bombardierul în care se afla Yamamoto. Când epava aeronavei a fost inspectată, s-a observat că singura lovitură era în spatele acesteia, fapt care susţine afirmaţia lui Barber că a doborât avionul.

Dr. Charles Darby prin Lansdale Research Associates

Modul de gândire

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-136

Isoroku Yamamoto

136

Deşi Yamamoto pare să fie unul dintre puţinii ofiţeri superiori japonezi care au înţeles rezultatul final aproa-pe cert al unui război cu Statele Unite, totuşi el nu a reuşit să prevadă modul în care va decurge acest război. Cu toate că a pledat pentru importanţa puterii aeriene, felul în care a folosit forţele Kido Butai sugerează că, pen-tru el, avioanele erau bune doar pentru raiduri şi că încă mai păstra opinia tradiţională că marile nave blindate re-prezintă arma decisivă. A fost evident că nu a reuşit să înţeleagă ameninţarea care venea din partea americani-lor la adresa comerţului japonez din vreme de război şi nu a luat nici o măsură înainte de război pentru apăra-rea acestuia, deşi văzuse ce impact au avut submarinele germane asupra comerţului naval britanic în prima par-te a conflictului. La fel, nu s-a gândit nici ce impact ar avea submarinele japoneze asupra liniilor de aproviziona-re americane. Deşi la începutul carierei fusese comandant al unei unităţi de aviaţie, înainte de război nu a luat nici o măsură pentru dezvoltarea aviaţiei navale şi pregătirea ei pentru războiul prelungit de care se temea. Dacă el consi-dera atât de importantă construirea de aerodromuri, aşa cum am văzut în citatul anterior, de ce nu a făcut vreun efort să creeze unităţi pregătite pentru astfel de misiuni? (Lipsa capacităţii de a construi rapid piste de aterizare a fost un factor esenţial în campania de la Guadalcanal.)

Deşi a avut multe calităţi, Yamamoto nu a fost un geniu militar. Confuzia din gândirea lui, care a dus la iniţierea atacului de la Pearl Harbor, arată că, deşi avea multă experienţă în relaţia cu Statele Unite, a interpretat greşit caracterul poporului american şi a ales fix varian-ta de acţiune care avea cele mai mari şanse să îl înde-părteze de obiectivul de a negocia o pace cu americanii.

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-137

137

Evenimentele care au dus la atacul de la Pearl Harbor nu pot fi puse decât pe seama unei fixaţii nesănătoase. Activitatea lui de comandant, după Pearl Harbor, a fost din ce în ce mai haotică şi mai marcată de autoritarism. A reuşit să gestioneze a doua fază operaţională oscilând între un comportament confuz şi unul foarte încreză-tor. În timpul discuţiilor care au precedat operaţiunea Midway, stilul său „imperial“ de conducere nu l-a făcut

După ce moartea lui Yamamoto a fost comunicată naţiunii, s-au organizat funeralii de stat. Cel care conduce coloana participanţilor este ofiţerul din statul major al Flotei Combinate, comandorul Watanabe Yasuji, care poartă sabia ce

simbolizează avansarea lui Yamamoto, post-mortem, la gradul de amiral de flotă.

Prin amabilitate Michael A. Oren

Modul de gândire

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-138

Isoroku Yamamoto

138

să caute argumente în valoarea planului, ci pur şi sim-plu să se folosească de ameninţarea cu demisia pentru a obţine permisiunea de a-şi pune planurile în aplicare. Aşa se manifesta iubitorul de risc Yamamoto, numai că, în absenţa unui plan operaţional bine pregătit, metoda lui era doar o reţetă pentru dezastru.

În timpul campaniei de la Guadalcanal, Yamamoto părea că este încă uluit de eşecul de la Midway şi de neaşteptata reacţie americană. Nu a reuşit nici un moment să înţeleagă că aceasta era bătălia decisivă pe care o aştepta el. A preferat acţiuni mărunte, transformând campania într-un nedorit război de uzură. Atunci ar fi fost momentul oportun ca partea personalităţii lui care iubea riscul să se manifeste, să forţeze o decizie, dar cum-va se pare că Yamamoto nu a reuşit să scoată la lumină vechiul său spirit.

Viaţa personală a fost marcată de plăcerea pentru jo-curile de noroc. Această pasiune s-a manifestat şi în viaţa profesională. Era un om sofisticat, după standardele ja-poneze, şi iubea viaţa. Totuşi, pe lângă trăsăturile fru-moase de caracter, precum lipsa infatuării, avea o latură egoistă, demonstrată de faptul că era un afemeiat care îşi neglija în mare măsură familia. Cu certitudine nu a fost un sfânt în viaţa personală, în ciuda eforturilor fă-cute de susţinătorii lui de a şterge cu buretele acest fapt, după moartea lui.

În ciuda tuturor calităţilor sale, Yamamoto nu s-a pu-tut ridica deasupra sistemului care îl crease. Un lider cu adevărat mare ar fi preluat controlul situaţiei pe care o avea în faţă, dar Yamamoto nu a reuşit niciodată să facă asta. Nu a putut depăşi niciodată structura defectuoasă de comandă a MIJ. În cadrul MIJ, ofiţerii de la marele

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-139

139

stat major aveau foarte multă autoritate – mult mai mul-tă decât în marina occidentală. În timp ce comandantul avea responsabilitatea desfăşurării operaţiunii, autorita-tea pentru conceperea planului şi iniţierea de operaţiuni revenea marelui stat major. De multe ori, deciziile ajun-geau să fie luate de ofiţeri relativ tineri, la nivel de loco-tenent. Yamamoto accepta acest sistem şi era bucuros să lase detaliile pe seama subordonaţilor, el rezumân-du-se să le ofere îndrumarea generală. Procesul de pla-nificare se baza pe foarte multe presupuneri hazardate, care se dovedeau invariabil greşite, deoarece rareori se în-temeiau pe informaţii oferite de serviciile secrete, şi nici-odată strategia nu lua în calcul posibilitatea unei acţiuni neaşteptate a inamicului. Atunci când, în timpul luptei, presupunerile se dovedeau false, reacţia statului major al Flotei Combinate era de cele mai multe ori dezorgani-zată şi prost gândită. Aceşti factori s-au tradus în multe ocazii prin înfrângere. Dar, în ciuda tuturor slăbiciunilor evidente ale acestui sistem, Yamamoto nu a făcut nimic să îl schimbe. Un amiral cu adevărat mare ar fi recunos-cut neajunsurile sistemului şi ar fi găsit o modalitate de a îmbunătăţi lucrurile folosindu-se de avantajele

acestuia; Yamamoto nici măcar nu a încercat vreodată.

Modul de gândire

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-140

O viaţă în cuvinte

Yamamoto e considerat erou naţional în Japonia. Împre-ună cu amiralul Heihachiro Togo, sunt cele mai omagia-te personaje ale MIJ. Acest lucru se vede din sala specială care i s-a rezervat la muzeul de la Eta Jima şi din atenţia deosebită care i se acordă la altarul Yasukuni, în Tokyo. Literatura care îl are în centru pe Yamamoto reflectă clar statutul său de erou. Deşi a avut foarte mulţi biografi, aproape nici unul (singura excepţie e menţionată mai jos) nu are o viziune critică, nici referitor la viaţa perso-nală, nici la cea de lider de război. Nici măcar în istoriile oficiale de război nu i se găseşte vreo vină lui Yamamoto pentru înfrângerile japoneze.

Lipsa materialelor în engleză despre Yamamoto face extrem de dificilă înţelegerea acestui personaj de către un istoric occidental. Singura lucrare consistentă des-pre Yamamoto tradusă în engleză este biografia bestsel-ler publicată în Japonia de cunoscutul scriitor Agawa Hiroyuki. Această lucrare conţine o perspectivă critică asupra eroului naţional japonez. Dacă ceilalţi biografi în-cearcă să facă din Yamamoto un personaj deosebit şi se străduiesc să îi păstreze statutul de erou naţional, bio-grafia lui Agawa face referire la viaţa lui extraconjugală şi la nenumăratele sale aventuri cu gheişe. Totuşi, lucrarea este frustrant de incompletă, mai ales în privinţa rolului de lider al amiralului.

140

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-141

141

Istoricii occidentali au scris puţine cărţi despre Yama-moto. Prima dintre ele a fost Yamamoto: The Man Who Menaced America, scrisă de John Deane Potter. Apărută în 1965, lucrarea nu apelează la surse japoneze şi este pli-nă de inexactităţi în privinţa evenimentelor. Pentru spe-cialistul modern nu are nici o valoare. Prolificul Edwin P. Hoyt a scris în 1990 o carte intitulată Yamamoto: The Man Who Plan the Attack on Pearl Harbor. Cartea face trimitere la surse japoneze, dar pare să se bazeze aproape integral pe lucrarea lui Agawa. Nu reuşeşte să acopere întreaga ac-tivitate de comandant a lui Yamamoto şi, din cauza nu-meroaselor erori factuale, trebuie folosită cu precauţie.

Au apărut câteva eseuri despre Yamamoto, în serii care urmăreau lideri importanţi ai marinei militare. Pri-mul a fost scris de istoricul Marinei Imperiale Japoneze Roger Pineau în 1976. Eseul merită să fie consultat şi azi, şi este prima lucrare care pune la îndoială reputaţia de amiral invincibil a lui Yamamoto. Al doilea eseu care tre-buie amintit a fost scris de Stephen Howarth şi a apărut în volumul Men of War, în 1992. Este superficial, conţine multe inexactităţi şi nu face decât să perpetueze nume-roasele mituri care îl înconjoară pe Yamamoto. Autorul face afirmaţia deloc argumentată că, atât timp cât a tră-it Yamamoto, MIJ a dus un război „curat“. De departe cel mai bun eseu despre Yamamoto este cel publicat în 1997 de H.P. Willmott. Este o relatare echilibrată care ia în discuţie toate aspectele mitului Yamamoto. Eseul este esenţial pentru înţelegerea vieţii şi carierei lui Yamamoto.

Pe lângă lucrările dedicate lui Yamamoto mai există cărţi care acoperă

subiectul mai larg al războiului din Pa-cific, cărţi care apelează la surse japoneze şi care analizea-ză rolul lui Yamamoto doar în anumite situaţii punctuale.

O viaţă în cuvinte

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-142

Isoroku Yamamoto

142

Trebuie să remarcăm aici lucrarea lui Gordon Prange At Dawn We Slept: The Untold Story of Pearl Harbor, cartea despre bătălia de la Midway scrisă de Jonathan Parshall şi Anthony Tully şi apărută în 2005, Shattered Sword: The Untold Story of the Battle of Midway, şi lucrarea lui Richard B. Frank intitulată inspirat Guadalcanal: The Defi-nitive Account of the Landmark Battle.

De fapt, nici până în ziua de azi nu există o biografie completă a lui Yamamoto, în limba engleză. Este un mare neajuns, deoarece puţini comandanţi au avut un impact atât de mare precum Yamamoto asupra desfăşurării ce-lui de-al Doilea Război Mondial şi asupra felului în care s-a încheiat.

Isoroku_Yamamoto_-_Mark_Stille_-_ebook-143

Bibliografie selectivă

Lucrările care urmează fie îl au în centru pe Yamamoto, fie conţin secţiuni valoroase care tratează diferite aspecte ale carierei sale. Cărţile consultate pentru stabilirea con-textului, care au ca temă războiul din Pacific în general, nu au fost incluse aici.

Agawa Hiroyuki, The Reluctant Admiral, Kodansha International, Tokyo, 1979. Publicată iniţial în japoneză, în 1969, sub titlul Yamamoto Isoroku

Asada Sadao, From Mahan to Pearl Harbor, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland, 2006

Evans David C., Peattie Mark R., Kaigun, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland, 1997

Frank Richard B., Guadalcanal, Random House, New York, 1990

Howarth Stephen, „Admiral of the Fleet Isoroku Yamamoto“, în vol. Men of War, St. Martin’s Press, New York, 1993

Hoyt Edwin P., Yamamoto, Lyon Press, Guilford, Connecticut, 2001

Parshall Jonathan, Tully Anthony, Shattered Sword, Potomac Books, Washington D.C., 2005

Pineau Roger, „Admiral Isoroku Yamamoto“, în vol. The War Lords, Little Brown and Company, Boston, 1976

Potter John Deane, Yamamoto, Paperback Library Edition, New York, 1965

Prange Gordon W., cu Goldstein Donald M. şi Dillon Katherine V., At Dawn We Slept, McGraw-Hill, New York, 1981

Willmott H.P., „Isoroku Yamamoto“, în vol. The Great Admirals, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland, 1997

Wolf William, 13th Fighter Command in World War II, Schiffer Publishing, Atglen, Pennsylvania, 2004

Zimm Alan, Attack on Pearl Harbor, Casemate Publishers, Havertown, Pennsylvania, 2011

143